វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង
ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុនៅកម្ពុជា៖ ការងារសម្រេចបាន និងជំហានបន្ទាប់

ប៉ក់ គឹមជឿន

ឯកសារពិភាក្សាលេខ ៥០

ឧសភា ២០១១

ឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយរបស់វិទ្យាស្ថាន CDRI

វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុនៅកម្ពុជា៖ ការងារសម្រេចបាន និងជំហានបន្ទាប់

ឯកសារពិភាក្សាលេខ ៥០

ប៉ាក់ គីមជឿន

វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ខែឧសភា ២០១១ ភ្នំពេញ កម្ពុជា

បេសកកម្ម វបសអ

ក្នុងលក្ខណៈជា វិទ្យាស្ថានកម្ពុជាឯករាជ្យផ្នែកស្រាវជ្រាវពីគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ វបសអ មានបេសកកម្មរួមចំណែកដល់ការអភិវឌ្ឍប្រទេសប្រកបដោយចីរភាព និងលើកកំពស់សុខុមាលភាពប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជា តាមរយៈការស្រាវជ្រាវមានគុណភាពខ្ពស់ពីគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ ការផ្សព្វផ្សាយចំណេះដឹង និងការកសាងសមត្ថភាព ។

វបសអ ប្រឹងប្រែងបំពេញបេសកកម្មនេះ ដោយធ្វើការជាដៃគូជាមួយស្ថាប័នសាធារណៈ និងសង្គមស៊ីវិលកម្ពុជា ស្ថាប័នអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក និងដោយគោរពដល់សមត្ថភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និងស្ថាប័នកម្ពុជា ចំណេះដឹង និងបទពិសោធន៍ក្នុងស្រុក ព្រមទាំងប្រវត្តិសាស្ត្រ និងវប្បធម៌របស់ប្រទេសកម្ពុជា ។

© រក្សាសិទ្ធិឆ្នាំ២០១១ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (វបសអ)

រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង - គ្មានផ្នែកណាមួយនៃឯកសារនេះ ដែលអាចយកទៅចម្លងទុក ឬផ្សព្វផ្សាយតាមទម្រង់ និងតាមមធ្យោបាយផ្សេងៗ ដូចជា អេឡិចត្រូនិក យន្តកម្ម ថតចម្លង... ។ល។ ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពីវិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជាឡើយ ។

វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុនៅកម្ពុជា៖ ការងារសម្រេចបាន និងជំហានបន្ទាប់

ឯកសារពិភាក្សាលេខ ៥០
ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១

ប៉ាក់ គឹមជឿន

ទស្សនៈទាំងឡាយនៅក្នុងឯកសារនេះ គឺជាគំនិតផ្ទាល់របស់អ្នកនិពន្ធ និងមិនមែនជាទស្សនៈរបស់វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជាទេ ។

រូបភាពនៅក្របមុខ

1. តាមរយៈវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ឥឡូវនេះក្រុមប្រឹក្សាឃុំមានមធ្យោបាយមួយចំនួន ដើម្បីធ្វើតាមការសន្យាដល់ប្រជាជនមូលដ្ឋាន៖ ឃុំព្រែកនរិន្ទ ខេត្តបាត់ដំបង
2. ប្រជាជនមានភាពជាម្ចាស់ខ្លាំងជាង លើការងារដែលមូលដ្ឋានផ្តល់ថវិកា៖ ផ្លូវមានការថែទាំល្អ នៅឃុំកំពង់ត្រាច ខេត្តកំពត

វិទ្យាស្ថាន CDRI

អគារលេខ ៥៦ ផ្លូវលេខ ៣១៥ ខ័ណ្ឌទួលគោក ប្រអប់សំបុត្រលេខ ៦២២ ភ្នំពេញ កម្ពុជា
ទូរស័ព្ទ៖ (៨៥៥-២៣) ៨៨១-៣៨៤, ៨៨១-៧០១, ៨៨១-៩១៦, ៨៨៣-៦០៣
ទូរសារ៖ (៨៥៥-២៣) ៨៨០-៧៣៤
អ៊ីមែល៖ cdri@cdri.org.kh http://www.cdri.org.kh

កែសម្រួល និងរចនាដោយ៖ អ៊ុំ ចាន់ថា និង យូ សិទ្ធីរិទ្ធ
បោះពុម្ពនៅប្រទេសកម្ពុជាដោយ រោងពុម្ព ស៊ុន ហ៊ាង រាជធានីភ្នំពេញ

មាតិកា

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ.......7

សេចក្តីសង្ខេប.......9

១. សេចក្តីផ្តើម.......11

២. ទ្រឹស្តីសាកលស្តីពីវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ.......11

២.១. ធាតុសំខាន់ៗនៃវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ.......12

២.២. ការកសាងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងដំណើរការអនុវត្តវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ.......14

៣. កំណែទម្រង់វិមជ្ឈការនៅកម្ពុជា៖ បរិបទ និងការងារសម្រេចបាន.......16

៣.១. បរិបទ.......16

៣.២. ភាពរីកចម្រើននៃកំណែទម្រង់ក្នុងពេលកន្លងមក.......17

៤. ផែនការសម្រាប់ដំណាក់កាលបន្ទាប់នៃកំណែទម្រង់.......22

៤.១. ទិសដៅគោលនយោបាយសម្រាប់រយៈពេលវែង.......22

៤.២. តួនាទីរំពឹងទុកសម្រាប់បណ្តាថ្នាក់ក្រោមជាតិ.......23

៥. បញ្ហាប្រឈមក្នុងជំហានខាងមុខ.......25

៥.១. ការពិនិត្យពីមុខងារ និងការផ្ទេរមុខងារ.......25

៥.២. ចំណូលផ្ទាល់ និងមូលធនផ្ទេរពីថវិកាជាតិ.......28

៥.៣. តួនាទីរបស់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍.......32

៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន.......33

ឯកសារយោង.......34

បញ្ជីឯកសារពិភាក្សារបស់វិទ្យាស្ថាន CDRI.......37

តារាង និងប្រអប់

តារាង ១៖ ការបែងចែកថវិកាតាមថ្នាក់រដ្ឋបាល យោងតាមច្បាប់ថវិកាជាតិឆ្នាំ២០០៨ ២០០៩ និង ២០១០ 19
តារាង ២៖ ប្រភេទនៃរដ្ឋបាលក្រោមជាតិ និងសមាសធាតុ...23
តារាង ៣៖ ប្រភេទនៃមុខងារ និងធនធានហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់គ្រប់គ្រង និងចាត់ចែងប្រភេទមុខងារនីមួយៗ.......................28

ប្រអប់ទី ១៖ ជំហានបឋមក្នុងការពិភាក្សាអំពីការផ្ទេរមុខងារក្នុងវិស័យអប់រំ..27
ប្រអប់ទី ២៖ ការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងរវាងកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ និងការផ្តល់សេវាតាមវិស័យ៖ ករណីវិស័យកសិកម្ម និងធនធានទឹក 31

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដល់ស្ថាប័ន និងបុគ្គលមួយចំនួនដែលបានជួយឧបត្ថម្ភគាំទ្រក្នុងការធ្វើឱ្យអត្ថបទនេះលេចចេញជារូបរាងឡើង ។ ជាដំបូង ខ្ញុំសូមអរគុណដល់ការចាត់ចែងរបស់ CDRI ដែលបាន ផ្តល់ជាធនធានហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ការប្រមូលទិន្នន័យ ការពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់ និងការបោះពុម្ព ។ ជាបន្ទាប់ ខ្ញុំសូមអរគុណដល់លោកសាស្ត្រាចារ្យ Paul Smoke មកពី New York University និង លោកសាស្ត្រាចារ្យ Joakim Ojendal មកពី Göteborg University រួមជាមួយនឹងលោក មិន មុនី ជាទីប្រឹក្សាឯករាជ្យ ដែលបានផ្តល់មតិកែសម្រួលទៅលើសេចក្តីព្រាងនៃអត្ថបទនេះ ។ ខ្ញុំក៏សូមអរគុណផងដែរដល់លោក អ៊ូ ស៊ីវហួច ដែលជាអ្នកស្រាវជ្រាវ និងអ្នកសម្របសម្រួលក្នុងកម្មវិធីអភិបាលកិច្ចតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ និងកំណែទម្រង់វិស័យសាធារណៈនៅវិទ្យាស្ថាន CDRI ដែលបានជួយសម្របសម្រួលដល់ដំណើរការស្រាវជ្រាវ និងតាក់តែងអត្ថបទនេះ ក៏ដូចជាអ្នកស្រាវជ្រាវដទៃទៀតដែលបានចូលរួមជាគំនិត ធ្វើឱ្យអត្ថបទនេះមានគុណភាពកាន់តែប្រសើរឡើង ។

សេចក្តីសង្ខេប

ដើម្បីសម្រេចបានការអភិវឌ្ឍតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុនៅជំហានខាងមុខរបស់កម្ពុជា នឹងផ្តោតទៅលើថ្នាក់ក្រុង ស្រុក/ខណ្ឌ ទាំងលើកំណែទម្រង់ស្ថាប័ន ការពង្រឹងសមត្ថភាព និងការផ្សារភ្ជាប់ជាមួយការផ្តល់សេវាតាមវិស័យឱ្យបានកាន់តែប្រសើរ ។ ដើម្បីជម្រុញឱ្យដំណើរការលូតលាស់ទៅមុខ ការធ្វើកំណែទម្រង់ត្រូវមានលក្ខណៈគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និងមានការសម្របសម្រួលល្អ ទាំងនៅកម្រិតគោលនយោបាយ កម្រិតការអនុវត្ត និងកម្រិតនៃកម្មវិធីកំណែទម្រង់ ។ ភាពគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ មិនមែនមានន័យថា រដ្ឋាភិបាលត្រូវតែចាត់ចែងលើគ្រប់ទិដ្ឋភាពនៃកំណែទម្រង់ក្នុងពេលតែមួយនោះទេ ពីព្រោះការធ្វើបែបនេះ អាចច្រើនហួសលទ្ធភាពនាពេលបច្ចុប្បន្ន និងផ្ទុយពីគោលការណ៍ រៀនបណ្តើរធ្វើបណ្តើររបស់រដ្ឋាភិបាល ។ ផ្ទុយទៅវិញ ភាពគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ មានន័យថា ត្រូវមានចក្ខុវិស័យច្បាស់លាស់សម្រាប់រយៈពេលវែង និងមធ្យម និងមានការរំពឹងទុកឱ្យបានត្រឹមត្រូវពីបញ្ហាប្រឈមដែលអាចកើតឡើង និងការដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមទាំងនោះជាជំហានៗប្រកបដោយយុទ្ធសាស្ត្រ ។

ការផ្សារភ្ជាប់កំណែទម្រង់វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ជាមួយនឹង ការងារផ្តល់សេវាតាមវិស័យ គឺជាបញ្ហាប្រឈមធំមួយ ដោយសារក្រសួងតាមវិស័យនីមួយៗ ភាគច្រើនមិនទាន់គិតគូរឱ្យបានដិតដល់អំពីការងារវិមជ្ឈការទេ ដែលនាំឱ្យមានកង្វះខាតការសម្របសម្រួល ទាំងក្នុងកម្រិតគោលនយោបាយ និងកម្រិតអនុវត្តន៍ការងារផ្តល់សេវា និងមួយទៀតដោយសារកង្វះការសម្របសម្រួលរវាងគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ដែលគាំទ្រដល់ការងារវិមជ្ឈការ ជាមួយនឹងគម្រោងដែលដំណើរការតាមវិស័យ ។ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានេះ ក្រសួងមហាផ្ទៃ និង ក្រសួងជំនាញ តាមរយៈ គ.ជ.អ.ប ត្រូវសហការជាមួយគ្នាឱ្យបានច្រើន និងជៀសវាងការភាន់ច្រឡំថា កំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ ជាដែនសមត្ថកិច្ចរបស់ក្រសួងមហាផ្ទៃតែមួយក្រសួង ព្រោះតាមពិតគឺជាកម្មវិធីកំណែទម្រង់របស់រដ្ឋទាំងមូល ។ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍នានា ក៏ត្រូវចូលរួមសហការផងដែរ ។

យើងឃើញមានហេតុផល ទាំងសុទិដ្ឋិនិយមផង និងទុទិដ្ឋិនិយមផង ចំពោះអនាគតនៃកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុនៅកម្ពុជា ដូចមានចែងក្នុងច្បាប់រៀបចំអង្គការ ។ ម្យ៉ាង យើងមើលឃើញថា បទពិសោធន៍មានជោគជ័យនៃការអនុវត្តកំណែទម្រង់កន្លងមក នៅថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់ តាំងពីឆ្នាំ២០០២ បានផ្តល់ការសង្ឃឹមយ៉ាងរឹងមាំថារាជរដ្ឋាភិបាលនឹងធ្វើការសម្របសម្រួល និងពង្រឹងសមត្ថភាពរបស់ខ្លួន ដើម្បីអនុវត្តដំណើរការកំណែទម្រង់ឲ្យបានសម្រេច ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត កំណែទម្រង់នៅថ្នាក់ ឃុំ/សង្កាត់ បានអនុវត្តលើការងារតិចមុខណាស់ បើធៀបនឹងការងារដែលគេរំពឹងថាត្រូវសម្រេចឱ្យបាននាជំហានបន្ទាប់ ។ យើងឃើញថា កំណែទម្រង់នៅថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់ មិនទាន់បានឆ្លងកាត់សូម្បីតែការងារជាមូលដ្ឋានមួយចំនួន ដូចជា ការផ្ទេរមុខងារ និងការផ្ទេរធនធាន នោះទេ ។ នៅពេលចាប់ផ្តើមធ្វើការងារទាំងនេះ កំណែទម្រង់វិមជ្ឈការនឹងជៀសមិនផុតពីការជំទាស់ និងរារែកពីសំណាក់ស្ថាប័នថ្នាក់ជាតិមួយចំនួនឡើយ ។ បញ្ហាប្រឈមទាំងនេះនឹងក្លាយជាការសាកល្បងមួយ ទៅលើឆន្ទៈនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនៅក្នុងការងារវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ។

១. សេចក្តីផ្តើម

វិមជ្ឈការជាកំណែទម្រង់ដ៏សំខាន់នៅកម្ពុជា ។ បន្ទាប់ពីការធ្វើកំណែទម្រង់នៅថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់ ដែលចាប់ផ្តើមតាំងពីឆ្នាំ២០០២ មក រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានផ្តើម និងបន្តការងារវិមជ្ឈការនៅថ្នាក់រាជធានី ខេត្ត ក្រុង ស្រុក ខណ្ឌ ដោយរៀបចំឱ្យមានការបោះឆ្នោតអសាកលនៅខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ។ ដើម្បីបន្តការងារនេះ ទាំងនៅថ្នាក់រាជធានី ខេត្ត ក្រុង ស្រុក ខណ្ឌ និងនៅថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់ មានការងារសំខាន់មួយដែលបាននិងកំពុងពិភាក្សា គឺការធ្វើវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ។ ក្នុងអំឡុងពេលនៃការតាក់តែងកម្មវិធីជាតិ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិសម្រាប់រយៈពេល ១០ឆ្នាំ (ឆ្នាំ ២០១០ ដល់ ២០១៩) (ហៅកាត់ថា កម្មវិធីជាតិ) នៅឆ្នាំ២០០៨ និង ២០០៩ មន្ត្រីពីគ្រប់បណ្តាក្រសួង ស្ថាប័ននៅថ្នាក់ជាតិ នៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ និងតំណាងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍នានា បានចូលរួម ហើយយល់ស្របថា ដំណើរការវិមជ្ឈការនៅកម្ពុជា នឹងមិនមានន័យឡើយ ប្រសិនបើគ្មានការផ្ទេរមុខងារ សិទ្ធិអំណាច និងធនធានទៅឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិ (RGC 2010) ។

ទាំងមុន ក្នុងពេល និងក្រោយពេលការតាក់តែងកម្មវិធីជាតិ ដោយមានការគាំទ្រពីសំណាក់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍នានា រាជរដ្ឋាភិបាល បានខិតខំតាក់តែងឯកសារក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិ និងគោលនយោបាយសម្រាប់ការងារវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ។ ក្រសួងមហាផ្ទៃ និងក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ បានសហការគ្នារៀបចំសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីរបបហិរញ្ញវត្ថុ និងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។ ចំណែកឯរតនាគារជាតិ ក៏បានចាប់ផ្តើមគិតគូរអំពីការគាំទ្រដែលត្រូវផ្តល់ដល់រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ពិសេសថ្នាក់ក្រុង ស្រុក ។ ក្រសួងជំនាញមួយចំនួន ក៏បានផ្តើមពិភាក្សាអំពីមុខងារដែលអាចត្រូវផ្ទេរឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិ ក្នុងរយៈពេល ៥ ឬ ១០ឆ្នាំខាងមុខ ។

ដោយឆ្លុះបញ្ចាំងពីការខិតខំប្រឹងប្រែងទាំងអស់ខាងលើ អត្ថបទសិក្សាស្រាវជ្រាវនេះ ត្រូវបានតាក់តែងឡើងដើម្បីចែករំលែកព័ត៌មាន អំពីការងារវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុដែលសម្រេចបានកន្លងមក ជំហានបន្ទាប់ដែលត្រូវធ្វើ និងបញ្ហាដែលអាចកើតមាននៅកម្ពុជា ។ ផ្នែកដំបូងនៃឯកសារនេះ នឹងបង្ហាញពីទ្រឹស្តីជាសាកលមួយចំនួនទាក់ទងនឹងវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ហើយផ្នែកបន្តបន្ទាប់មក មានពិភាក្សាអំពីករណីនៃវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុនៅកម្ពុជា ដោយផ្អែកតាមគោលនយោបាយ ឯកសារគតិយុត្តិ និងទិន្នន័យសំខាន់ៗរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល និងការសិក្សាស្រាវជ្រាវនានាដែលបានធ្វើកន្លងមក ។

២. ទ្រឹស្តីសាកលស្តីពីវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ

សំណួរដំបូងដែលគួរចោទសួរគឺ ហេតុអ្វីបានជាប្រទេសមួយត្រូវធ្វើវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ? ឆ្លើយតបនឹងសំណួរនេះ ជាទ្រឹស្តី គេអះអាងថា ប្រទេសដែលធ្វើវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ នឹងអាចលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈ តាមរយៈការផ្តល់សិទ្ធិ និងធនធានសមស្របឱ្យទៅរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ដើម្បីឱ្យរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិទាំងនេះ អាចឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការរបស់ប្រជាពលរដ្ឋនៅមូលដ្ឋានបានល្អប្រសើរ (Bahl 2009) ។ ប្រសិទ្ធភាពក្នុងការផ្តល់សេវា គឺជាកត្តាសំខាន់ ប៉ុន្តែជាញឹកញាប់ ជំនាញការខាងវិមជ្ឈការ ច្រើនតែមិនបានពិភាក្សាដល់ចំណុចនេះទេ ដោយជំនាញការទាំងនោះច្រើនតែសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើការធ្វើវិមជ្ឈការដើម្បីពង្រឹងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅមូលដ្ឋានទៅវិញ (Blunt and Turner 2007) ។ ដូច្នេះហើយទើបជំនាញការ និងម្ចាស់ជំនួយមួយចំនួន ច្រើនតែឱ្យតម្លៃទៅលើវិមជ្ឈការនយោបាយ ដែលតម្រូវឱ្យមានការបោះឆ្នោតនៅមូលដ្ឋាន និងមិនសូវគិតដល់វិមជ្ឈការផ្នែករដ្ឋបាល (ឬហៅថា វិសហមជ្ឈការ) ។

វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុជាការងារសំខាន់មួយ ទាំងក្នុងវិមជ្ឈការនយោបាយ និងក្នុងវិសហមជ្ឈការ ។ តាមទ្រឹស្តី វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុផ្តោតជាទូទៅលើទិដ្ឋភាពពីរគឺ ទី១ ទៅលើ ធាតុសំខាន់ៗនៃកំណែទម្រង់ និងទី២ ទៅលើ ដំណើរការដ៏ចាំបាច់ ដើម្បីជម្រុញឱ្យការងារនេះបោះជំហានទៅមុខ ។ ទិដ្ឋភាពទី១ មានលក្ខណៈបច្ចេកទេសច្រើន ចំណែកឯទិដ្ឋភាពទី២ មានលក្ខណៈជាការងារគ្រប់គ្រង និងនយោបាយច្រើន ។

២.១. ធាតុសំខាន់ៗនៃវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ

ធាតុសំខាន់ៗនៃវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ រួមមាន (១) ការផ្ទេរមុខងារ (២) ការផ្ទេរចំណូលមូលដ្ឋាន (៣)ការផ្ទេរមូលនិធិពីថ្នាក់ជាតិ និង (៤) ការអនុញ្ញាតឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិមានសិទ្ធិខ្ចីបុល ។ ធាតុទី (៤) មិនមានចែងនៅក្នុងបរិបទរបស់កម្ពុជាទេ[1] ដូច្នេះក៏មិនបានលើកយកមកបកស្រាយដែរ ។ នៅផ្នែក ២.១.១ ខាងក្រោម មានពិភាក្សាអំពីការផ្ទេរមុខងារ ឯផ្នែក ២.១.២ មានពិភាក្សារួមគ្នាអំពី ការផ្ទេរចំណូលមូលដ្ឋាន និងការផ្ទេរមូលនិធិពីថ្នាក់ជាតិ ។

២.១.១. ការផ្ទេរមុខងារ

នៅក្នុងវិស័យសាធារណៈ គេឱ្យនិយមន័យ មុខងារ ថាជាបណ្តុំសកម្មភាពនៃប្រព័ន្ធការងារមួយរបស់រដ្ឋាភិបាល ហើយមុខងារនីមួយៗបានអនុវត្តឡើង ដើម្បីចូលរួមសម្រេចគោលបំណង និងលទ្ធផលរួមរបស់ប្រព័ន្ធការងារនោះ (GTZ 2009) ។ មុខងារ អាចសំដៅដល់ (១) សេវាសាធារណៈមួយ ឬវិស័យមួយ ដូចជាការអប់រំបឋម ការជួសជុល និងថែទាំផ្លូវលំជនបទ ឬសំដៅដល់ (២) ការងារជាក់លាក់ណាមួយក្នុងដំណើរការផលិតសេវា ដូចជា ការងារធ្វើផែនការ ថវិកា លទ្ធកម្ម អនុវត្តគម្រោង និងត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃជាដើម (GTZ 2009) ។ ការយកមុខងារមួយមកបំបែកជាមុខងារតូចៗ ឬទៅជាការងារដែលត្រូវអនុវត្តផ្សេងៗពីគ្នា គេហៅថា ការបំបែកបណ្តុំមុខងារ (Flam 2008) ។

ការផ្ទេរមុខងារ អាចមានន័យថាជា (១) ដំណើរការផ្ទេរមុខងារឱ្យទៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ ឬ (២) លទ្ធផលទទួលបានពីដំណើរការផ្ទេរនោះ ។ តាមលក្ខណៈបច្ចេកទេស មានគោលការណ៍មួយចំនួនដែលគេអាចប្រើ ដើម្បីសម្រេចថាតើមុខងារមួយណា គួរផ្ទេរទៅឱ្យថ្នាក់រដ្ឋបាលកម្រិតណា ។ គោលការណ៍ទី១ គឺការបង្វិតអ្នកផ្តល់សេវា ឱ្យទៅជិតអ្នកប្រើប្រាស់ ។ តាមគោលការណ៍នេះ មុខងារមួយ គួរតែផ្ទេរឱ្យទៅថ្នាក់រដ្ឋបាលដែលទាបជាងគេបំផុត ឱ្យតែថ្នាក់នោះមានលទ្ធភាពអាចអនុវត្ត ឬធានាការផ្តល់សេវាទាក់ទងនឹងមុខងារនោះប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងបានល្អប្រសើរ ។ គោលការណ៍ទី២ គឺវិមាត្រសេដ្ឋកិច្ច ។ គោលការណ៍នេះ ទាមទារឱ្យជ្រើសយកថ្នាក់រដ្ឋបាលណាដែលអាចអនុវត្តមុខងារ ដោយអស់ថ្លៃដើមក្នុងមួយឯកតាទាបបំផុត (GTZ 2009; Flam 2008) ។

មុខងារមួយអាចផ្ទេរបានតាមការធ្វើវិមជ្ឈការ វិសហមជ្ឈការ ឬប្រតិភូកម្ម ។ វិមជ្ឈការ មានន័យថា មុខងារត្រូវប្រគល់ទៅឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិ ហើយរដ្ឋបាលថ្នាក់នោះត្រូវមានគណនេយ្យភាពលើការបំពេញមុខងារនោះ ។ វិសហមជ្ឈការ មានន័យថា ក្រសួង ឬស្ថាប័នថ្នាក់ជាតិ ធ្វើការផ្ទេរមុខងារទៅឱ្យមន្ទីរ ឬការិយាល័យខ្សែបណ្តោយរបស់ខ្លួន ។ ការធ្វើប្រតិភូកម្ម សំដៅដល់ករណីដែលរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ឬស្ថាប័នផ្សេងទៀត ដូចជាវិស័យឯកជន ឬអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ទទួលបំពេញមុខងារមួយក្នុងនាមជាភ្នាក់ងារតំណាងឱ្យក្រសួង ឬស្ថាប័នថ្នាក់ជាតិ ។ នៅពេលមុខងារមួយត្រូវបានធ្វើវិសហមជ្ឈការ ឬប្រតិភូកម្ម វាមិននាំឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរខ្សែបន្ទាត់គណនេយ្យភាពពីថ្នាក់ជាតិទៅថ្នាក់ក្រោមជាតិឡើយ (GTZ 2009) ។

គួរសំគាល់ដែរថា ពេលថ្នាក់ក្រោមជាតិត្រូវបានផ្ទេរមុខងារឱ្យ ថ្នាក់រដ្ឋបាលនោះមិនមែនដាច់ខាតត្រូវតែធ្វើការងារដោយផ្ទាល់ ដើម្បីបង្កើតជាសេវាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងមុខងារនោះឡើយ ។ ផ្ទុយទៅវិញ ពួកគេអាចធ្វើប្រតិភូកម្មមុខងារនោះទៅឱ្យរដ្ឋបាលថ្នាក់ណាមួយផ្សេងទៀត ឬក៏ជួលឱ្យក្រុមហ៊ុន ឬអង្គការណាមួយជាអ្នកអនុវត្ត ។ ចំណុចសំខាន់ដែលគួរចងចាំគឺ ទោះជាមុខងារនោះត្រូវបានធ្វើប្រតិភូកម្ម ឬជួលឱ្យទៅភាគីមួយទៀតក៏ដោយ ក៏ថ្នាក់រដ្ឋបាលដែលបានទទួលមុខងារ នៅតែមានគណនេយ្យភាពដដែលក្នុងការធានាថា មុខងារនោះត្រូវបានអនុវត្តដោយត្រឹមត្រូវ (GTZ 2009) ។

ដំណើរការផ្ទេរមុខងារត្រូវការពេលវេលា និងមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញ ។ ដំបូង គេត្រូវមានការគាំទ្រពីមន្ត្រីថ្នាក់នយោបាយ ទៅលើចក្ខុវិស័យមួយទាក់ទងនឹងតួនាទីចំបងៗដែលថ្នាក់រដ្ឋបាលនីមួយៗ គួរទទួលធ្វើក្នុងរយៈពេលមធ្យម និងរយៈពេលវែង ។ ទាំងមុខងារ និងទាំងដំណើរការផ្ទេរ ត្រូវតែមានការគាំទ្រ និងចងដោយច្បាប់ (ដូចជា ច្បាប់រៀបចំអង្គការច្បាប់តាមវិស័យ ឬច្បាប់ក្នុងការកសាងផែនការ និងថវិកាជាដើម) ។ បន្ទាប់ពីមានមូលដ្ឋានគ្រឹះផ្លូវច្បាប់ គេត្រូវចាប់ផ្តើមធ្វើការ

1 មាត្រា ២៥២ នៃច្បាប់អង្គការ

ពិភាក្សាដោយមានការចូលរួមពីក្រសួងជំនាញ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។ នៅតាមក្រសួងជំនាញ ជាទូទៅត្រូវមានបង្កើតក្រុមការងារវិមជ្ឈការមួយ សម្រាប់ដឹកនាំ និងសម្របសម្រួលការពិភាក្សាផ្ទៃក្នុង និងសម្រាប់ត្រួតពិនិត្យលើការកំណត់ និងផ្ទេរមុខងារតាមវិស័យរៀងៗខ្លួន (GTZ 2009) ។

២.១.២. ការផ្ទេរសិទ្ធិក្នុងការប្រមូលចំណូលមូលដ្ឋាន និងមូលនិធិផ្ទេរពីថ្នាក់ជាតិ

គោលការណ៍ចំបងមួយនៅក្នុងវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុគឺ ធនធានដើរតាមមុខងារ ។ ចំណុចនេះមានន័យថា បន្ទាប់ពីមុខងារមួយត្រូវបានផ្ទេរ គេត្រូវគិតពីប្រភេទ និងចំនួនធនធានដែលត្រូវផ្ទេរទៅជាមួយ ដើម្បីធានាឱ្យបានថា មុខងារនោះត្រូវបានបំពេញតាមការរំពឹងទុក ។ ធនធានរួមមាន ធនធានហិរញ្ញវត្ថុ បុគ្គលិក និងទ្រព្យសម្បត្តិ ។ អត្ថបទនេះ ផ្តោតលើធនធានហិរញ្ញវត្ថុដែលរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ទទួលបានពីចំណូលមូលដ្ឋាន (ទាំងពន្ធ និងមិនមែនពន្ធ) និងពីមូលនិធិផ្ទេរពីថ្នាក់ជាតិ (Smoke 2007; Bahl 1999) ។

ការអនុញ្ញាតឱ្យរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិប្រមូលចំណូលផ្ទាល់ខ្លួន គឺជាធាតុមួយសំខាន់នៅក្នុងវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ដោយសារមូលហេតុពីរ ។ ទី១ នៅពេលប្រជាជននៅមូលដ្ឋានបង់ពន្ធទៅឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិ ពួកគេចាប់ផ្តើមយល់ពីបន្ទុកពន្ធដែលធ្លាក់មកលើខ្លួនគេ ដូច្នេះពួកគេនឹងចាប់ផ្តើមខ្វល់ខ្វាយទាមទារឱ្យរដ្ឋបាលទាំងនោះ ត្រូវមានគណនេយ្យភាពក្នុងការបម្រើខ្លួនវិញ ។ ទី២ នៅពេលខិតខំប្រឹងប្រែងដោយខ្លួនឯងដើម្បីប្រមូលចំណូល រដ្ឋបាលក្រោមជាតិក៏ចាប់ផ្តើមយល់ និងមានការប្រុងប្រយ័ត្ននៅពេលចំណាយ (Bahl 1999) ។

ប៉ុន្តែនៅក្នុងប្រទេសដែលទើបឆ្លងផុតពីសង្គ្រាម (ដូចជាប្រទេសកម្ពុជា) ដោយសារការគ្រប់គ្រងការប្រមូលពន្ធនៅទន់ខ្សោយ ថ្នាក់ក្រោមជាតិមានសិទ្ធិត្រឹមតែប្រមូលចំណូលពន្ធ និងមិនមែនពន្ធណា ដែលមិនតម្រូវឱ្យមានការគ្រប់គ្រងស្មុគស្មាញ ដូចជា ពន្ធលើមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូន ពន្ធលើអចលនទ្រព្យ និងកម្រៃសេវា ។ នៅពេលប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងការប្រមូលពន្ធកាន់តែប្រសើរឡើង គេអាចអនុញ្ញាតឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិមានសិទ្ធិច្រើនជាងមុន ដូចជា សិទ្ធិក្នុងការកំណត់អត្រាពន្ធក្នុងចន្លោះកំណត់មួយ (IMF 2004; Bahl 1999) ។

ជាទូទៅ នៅប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ និងទើបឆ្លងផុតពីសង្គ្រាម រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិនៅពឹងពាក់ខ្លាំងលើមូលនិធិផ្ទេរពីថ្នាក់ជាតិ ។ ក្នុងការផ្ទេរមូលនិធិនេះ ថ្នាក់ជាតិនៅតែជាអ្នកគ្រប់គ្រងការងារហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ប៉ុន្តែគេអនុញ្ញាតឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិទទួលបានធនធានមួយចំណែកពីថវិកាជាតិ ។ មូលនិធិផ្ទេរមានច្រើនរូបភាព ដូចជា មូលនិធិដែលផ្ទេរផ្ទាល់ពីចំណូលជាតិតែម្តង ធនធានដែលចែករំលែកពីចំណូលពន្ធប្រភេទណាមួយ ឬជាចំណូលបង្គ្រប់ដែលថ្នាក់ជាតិបំពេញឱ្យទៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។ មូលនិធិផ្ទេរត្រូវបានយកមកប្រើក្នុងគោលបំណងផ្សេងៗដូចជា ការធានាឱ្យមានសមភាពហិរញ្ញវត្ថុពីតំបន់មួយទៅតំបន់មួយ ការបង្កើនផលិតភាពក្នុងការប្រមូលពន្ធ (ឧទាហរណ៍ ថ្នាក់ជាតិអាចមានប្រសិទ្ធភាពជាងក្នុងការប្រមូលពន្ធណាមួយ បន្ទាប់មកទើបចែកចំណូលពន្ធនោះទៅឱ្យមូលដ្ឋានវិញ) (Bahl 2000) ។ល ។

គេមានការលំបាកក្នុងការកំណត់ថា តើថ្នាក់ជាតិគួរផ្តល់មូលនិធិផ្ទេរចំនួនប៉ុន្មានទៅឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។ ចម្លើយយ៉ាងសាមញ្ញគឺ ចំនួនមូលនិធិផ្ទេរ គួរតែស្មើនឹងបន្ទុកចំណាយរបស់ថ្នាក់ក្រោមជាតិ ដកនឹងចំណូលផ្ទាល់ដែលគេប្រមូលបាន ។ បន្ទុកចំណាយសរុបរបស់ថ្នាក់ក្រោមជាតិមួយអាចគណនាបាន ដោយដំបូងត្រូវកំណត់ថា តើមូលដ្ឋានរបស់គេត្រូវការសេវាជាអប្បបរមាអ្វីខ្លះ? ហើយដើម្បីបំពេញតម្រូវការទាំងនោះ គេនឹងត្រូវការធនធានប៉ុន្មាន? ការគណនាបែបនេះជាការលំបាក ព្រោះវាអាស្រ័យលើទំហំមុខងារដែលបានផ្ទេរទៅឱ្យរដ្ឋបាលនីមួយៗ ។

ដោយមានការលំបាកបែបនេះ ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង គេច្រើនមើលលើចំណូលសរុបរបស់ថ្នាក់ជាតិ ហើយកំណត់ជាភាគរយដែលត្រូវចែកទៅថ្នាក់ក្រោមជាតិតែម្តង (Bahl 2000) ។ ការកំណត់ទំហំមូលនិធិផ្ទេរ ត្រូវគិតផងដែរពីការធ្វើឱ្យមានសមភាពរវាងតំបន់ ។ ជាទូទៅ តំបន់ដែលមានកម្រិតសេដ្ឋកិច្ចរីកចម្រើន អាចមានលទ្ធភាពប្រមូលចំណូលមូលដ្ឋានបានច្រើនជាងតំបន់ក្រីក្រ ។ រដ្ឋបាលថ្នាក់ជាតិ អាចប្រើមូលនិធិផ្ទេរ ដើម្បីធ្វើយ៉ាងណាឱ្យតំបន់នីមួយៗអាចមានលទ្ធភាពបំពេញតម្រូវការមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួនបានប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ។

មូលនិធិផ្ទេរពីថ្នាក់ជាតិត្រូវតែមានតម្លាភាព ទៀងទាត់ និងអាចរំពឹងបាន ដើម្បីអនុញ្ញាតឱ្យរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ អាចធ្វើផែនការថវិការយៈពេលមធ្យមបាន ។វិធីមួយគឺ ប្រើរូបមន្តដើម្បីកំណត់មូលនិធិផ្ទេរ ដោយយកចំនួនប្រជាជន កម្រិតភាពក្រីក្រ និងកត្តាសមស្របផ្សេងទៀតជាមូលដ្ឋាន ។ មូលនិធិផ្ទេរ អាចមានភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌ (មានន័យថា ត្រូវតែចំណាយលើសេវាជាក់លាក់ណាមួយ) និងគ្មានភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌ (មានន័យថា ថ្នាក់ក្រោមជាតិអាចប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការបែងចែក និងចំណាយ) (Smoke 2007) ។

រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ត្រូវប្រើប្រាស់ប្រកបដោយគណនេយ្យភាពនូវមូលនិធិដែលបានផ្ទេរ ។ ដើម្បីសម្រេចបានចំណុចនេះ គេត្រូវមានប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងចំណាយសាធារណៈមួយនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ ហើយប្រព័ន្ធនោះត្រូវតាក់តែងឡើងក្នុងក្របខណ្ឌនៃប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុទូទៅរបស់ជាតិ ។ ប្រព័ន្ធនេះតម្រូវឱ្យរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ គោរពតាមរាល់វិធាននៃការគ្រប់គ្រងចំណាយសាធារណៈ និងត្រូវមានគណនេយ្យភាពចំពោះថ្នាក់ជាតិ លើការចំណាយមូលនិធិដែលផ្ទេរឱ្យ ។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នា គេក៏ត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិ មានស្វ័យភាពក្នុងការគ្រប់គ្រង និងចាត់ចែងធនធានទាំងនោះ សំដៅបំពេញតម្រូវការ និងបង្ហាញពីគណនេយ្យភាពដល់ប្រជាពលរដ្ឋនៅក្នុងមូលដ្ឋានរបស់គេ (UNCDF 2005) ។

ហិរញ្ញប្បទានពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ គឺជាប្រភពមួយយ៉ាងសំខាន់សម្រាប់មូលនិធិផ្ទេរ ។ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ដែលធ្វើការគាំទ្រដល់វិមជ្ឈការក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ បានបង្កើតឱ្យមានជាមូលនិធិសង្គម ឬមូលនិធិអភិវឌ្ឍន៍ (ឬឈ្មោះផ្សេងៗទៀត) ហើយមូលនិធិទាំងនោះត្រូវបានផ្ទេរឱ្យទៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ សម្រាប់ចំណាយលើការអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋាន ។ មូលនិធិទាំងនេះច្រើនផ្ទេរតាមប្រព័ន្ធដាច់ដោយឡែក និងខុសពីប្រព័ន្ធចំណាយសាធារណៈរបស់រដ្ឋាភិបាល ។ មូលហេតុនៃការប្រើប្រព័ន្ធថវិកាដាច់ដោយឡែកបែបនេះ គឺក្នុងបំណងការពារមិនឱ្យមានហានិភ័យលើទុនជំនួយ និងជៀសវាងការយឺតយ៉ាវក្នុងការបង្វែរសាច់ប្រាក់ទៅឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។ ប៉ុន្តែជាចំណុចអវិជ្ជមាន ការអនុវត្តបែបនេះនាំឱ្យមានកង្វះសមាហរណកម្ម និងការតម្រឹមរវាងសកម្មភាព និងអាទិភាពរបស់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ ជាមួយនឹងរដ្ឋាភិបាល និងបន្ថយល្បឿននៃការកសាងសមត្ថភាពនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។

ទោះយ៉ាងនេះក្តី ថ្មីៗនេះ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍បានខិតខំធ្វើការតម្រឹម និងសមាហរណកម្មក្នុងការផ្តល់ជំនួយរបស់ខ្លួន ដោយបានផ្តល់ជាមូលនិធិសម្រាប់ទ្រទ្រង់ថវិកា (មានន័យថា គេផ្តល់ជំនួយទៅក្នុងថវិកាផ្ទាល់របស់រដ្ឋ) និងព្យាយាមកាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់អង្គភាពគ្រប់គ្រងគម្រោងក្រៅប្រព័ន្ធរបស់រដ្ឋ ។ ការខិតខំទាំងនេះ នៅមានកម្រិត និងត្រូវការការតម្រឹម និងសមាហរណកម្មបន្ថែមទៀត ទៅក្នុងប្រព័ន្ធរបស់រដ្ឋ ។

២.២. ដំណើរការនៃការអនុវត្តវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ

ដើម្បីទទួលបានជោគជ័យ ការអនុវត្តវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុតម្រូវឱ្យមានជាប្រព័ន្ធ និងដំណើរការច្បាស់លាស់ និងត្រូវឆ្លុះបញ្ចាំងពីកត្តានយោបាយផងដែរ មិនមែនត្រឹមតែកត្តាបច្ចេកទេសប៉ុណ្ណោះទេ ។ កង្វះខាតកត្តាទាំងនេះ ជាមូលហេតុធ្វើឱ្យវិមជ្ឈការនៅប្រទេសជាច្រើនត្រូវបរាជ័យ (Rondinelli 2007; Smoke 2007; Bahl 2009) ។ ជាចំបង វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុត្រូវរៀបចំជាប្រព័ន្ធគ្រប់ជ្រុងជ្រោយមួយ ពោលគឺមានការផ្ទេរមុខងារ ការផ្ទេរសិទ្ធិអំណាច ការផ្ទេរធនធាន ការបង្កើតប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងចំណូល/ចំណាយនៅមូលដ្ឋាន ដែលជាយន្តការដើម្បីធានាឱ្យមានគណនេយ្យភាពទាំងទៅលើ (ថ្នាក់ជាតិ) និងទៅក្រោម (ប្រជាជន) (Bahl 1999) ។ តាមគំនិតនេះ ពាក្យថា គ្រប់ជ្រុងជ្រោយ សំដៅដល់ ការមានរាល់ធាតុ និងប្រព័ន្ធរងទាំងឡាយនៅក្នុងប្រព័ន្ធរួមមួយនៃការធ្វើវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ។

ជាមួយគ្នានេះដែរ ភាពគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ក៏សំដៅដល់ការធានាឱ្យមានការចូលរួមពីសំណាក់ភាគីពាក់ព័ន្ធនានា និងការពិចារណាលើកត្តាទាំងឡាយដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ដំណើរការកំណែទម្រង់ ។ កត្តាទាំងនោះរួមមាន កត្តានយោបាយ និងការសម្របសម្រួលរវាងក្រសួង/ស្ថាប័ននានាដែលពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងដំណើរការកំណែទម្រង់ ។ ជាបទពិសោធន៍ មានក្រសួង/ស្ថាប័នជាច្រើនដែលត្រូវពាក់ព័ន្ធនឹងការងារវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ។ ពួកគេអាចមានគំនិតផ្សេងៗគ្នា អំពីខ្លឹមសារ និង

ដំណើរការនៃកំណែទម្រង់ ហើយអាចជំទាស់នឹងការងារនេះទៀតផង ។ បើទោះជាគ្មានការជំទាស់ក៏ដោយ កំណែទម្រង់នៅតែអាចជួបការលំបាក ដោយសារសមត្ថភាពរបស់រដ្ឋបាល ទាំងនៅថ្នាក់ជាតិ និងក្រោមជាតិ នៅមានកម្រិត និងត្រូវមានការកសាងសមត្ថភាពនេះដោយសន្សឹមៗ (Smoke 2007) ។

ការសម្របសម្រួលមិនបានល្អរវាងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ (ដូចជាការបង្កើតឱ្យមានអង្គភាពគ្រប់គ្រងគម្រោងច្រើនក្នុងពេលតែមួយជាដើម) បានធ្វើឱ្យការសម្របសម្រួលការអនុវត្តកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ កាន់តែជួបឧបសគ្គ ។ ជាទូទៅដៃគូអភិវឌ្ឍន៍បានគាំទ្រកម្មវិធីកំណែទម្រង់ផ្សេងៗគ្នា (ដូចជាកំណែទម្រង់រដ្ឋបាល កំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ កំណែទម្រង់តាមវិស័យ) តែមិនបានគិតគូរពីការខិតខំធ្វើឱ្យកម្មវិធីទាំងនោះ មានភាពស៊ីសង្វាក់គ្នាឡើយ ។ កង្វះខាតនេះ នាំឱ្យយឺតយ៉ាវដល់វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ដែលជាកំណែទម្រង់អន្តរវិស័យ ប្រទាក់ក្រឡាជាមួយនឹងកំណែទម្រង់ផ្សេងទៀត (Rondinelli 2007) ។

កត្តានយោបាយក៏មានសារៈសំខាន់ដែរ ក្នុងនោះរួមមាន ឆន្ទៈនយោបាយរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំ ទំនាក់ទំនងរវាងមន្ត្រីនយោបាយ និងមន្ត្រីបច្ចេកទេស និងកិច្ចសហការ (ឬការប្រកួតប្រជែង) រវាងក្រសួងមហាផ្ទៃ ក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ ក្រសួងជំនាញ និងរដ្ឋបាលក្រោមជាតិ ។ល។ បញ្ហានយោបាយ ក៏កើតមានផងដែរនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ រវាងក្រុមប្រឹក្សា និងមន្ត្រីក្នុងនីតិប្រតិបត្តិ (Smoke 2007; Bahl 1999) ។ កត្តានយោបាយមួយទៀតដែលគេច្រើនតែមើលរំលង គឺតួនាទីរបស់គណបក្សនយោបាយ ។ ទាំងគណបក្សកាន់អំណាច និងគណបក្សប្រឆាំង សុទ្ធតែមានឱកាសទាញយកប្រយោជន៍អំពី វិមជ្ឈការ អាស្រ័យទៅតាមសមត្ថភាពនិងភាពប៉ិនប្រសព្វរបស់ពួកគេ។ហេតុដូច្នេះពួកគេ(ពិសេសគណបក្សកាន់អំណាច)នឹងព្យាយាមប្រើឥទ្ធិពលរបស់ខ្លួនទៅក្នុងការតាក់តែង និងអនុវត្តកំណែទម្រង់ ក្នុងរូបភាពមួយដែលអាចចំណេញប្រយោជន៍របស់ខ្លួន (Manor 1999) ។

វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុជាដំណើរការយូរអង្វែង ហេតុនេះត្រូវមានចក្ខុវិស័យរយៈពេលវែង និងមធ្យម និងត្រូវកំណត់នូវជំហានយុទ្ធសាស្ត្រដែលត្រូវបោះជាបន្តបន្ទាប់ ។ សំណួរអំពីការជ្រើសរើសជំហានក្នុងការធ្វើកំណែទម្រង់នេះ អាចចោទសួរបានច្រើនយ៉ាង និងលើច្រើនទិដ្ឋភាព ។ ឧទាហរណ៍ ជំនាញការខ្លះផ្តោតលើដំណើរការដែលត្រូវធ្វើ ដូចជាថា ត្រូវចាប់ផ្តើមពីការបង្កើតគោលច្បាប់ បន្ទាប់មកការអនុវត្ត បន្ទាប់មកទៀតត្រូវមានការត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃ ។ល។ ខ្លះទៀតផ្តោតលើទិដ្ឋភាពបច្ចេកទេស ដោយលើកឡើងថា ក្នុងដំណាក់កាលដំបូង គួរឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិពឹងផ្អែកលើមូលនិធិផ្ទេរពីថ្នាក់ជាតិសិនទម្រាំសមត្ថភាពប្រមូលចំណូលនៅមូលដ្ឋានបានរឹងមាំ ។ ខ្លះទៀតផ្តោតលើការជម្រុញឱ្យមានទាំងវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការកើតឡើងក្នុងពេលព្រមគ្នា (Smoke 2007) ។ ខ្លះទៀតផ្តោតលើថា តើថ្នាក់ណាគួរចាប់ផ្តើមមុន តើចាប់ផ្តើមនៅថ្នាក់ឃុំមុន បន្ទាប់មកនៅថ្នាក់ខេត្ត ស្រុក ឬយ៉ាងណា ។ល។ សំណួរទាំងនេះ អាស្រ័យតាមស្ថានភាពប្រទេសនីមួយៗ ។ ឧទាហរណ៍ នៅប្រទេសវៀតណាម វិសហមជ្ឈការនៅថ្នាក់ខេត្ត បានបោះជំហានយ៉ាងសម្បើមសំដៅជម្រុញការផ្តល់សេវានៅថ្នាក់តំបន់របស់គេ (Martinez-Vazquez 2004) ឯប្រទេសយូហ្គិនដាវិញ បានចាប់ផ្តើមពីវិមជ្ឈការ និងការបោះឆ្នោតនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន (Ndegwa and Levy 2003) ។

ជាសង្ខេប តាមទ្រឹស្តី និងបទពិសោធន៍ជាសាកល យើងទទួលបានគំនិតថា វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុតម្រូវឱ្យមានធាតុសំខាន់ៗមួយចំនួន រួមមាន៖ ការផ្ទេរមុខងារ ការផ្ទេរសិទ្ធិក្នុងការប្រមូលចំណូល និងការផ្ទេរមូលនិធិពីថ្នាក់ជាតិ ។ លើសពីនេះទៀត កំណែទម្រង់ ក៏តម្រូវឱ្យមានការគិតគូរពីដំណើរការអនុវត្តផងដែរ ជាពិសេសទៅលើភាពគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ការសម្របសម្រួល ការបោះជំហានជាយុទ្ធសាស្ត្រ និងកត្តានយោបាយមួយចំនួន ។ តាមបទពិសោធន៍ ការឈានពីការធ្វើការងារដែលបែកខ្ញែកពីគ្នា មកជាការធ្វើការងារប្រកបដោយកិច្ចសហការ និងស៊ីសង្វាក់ ជាការលំបាក ។ កម្ពុជាគួរយកចិត្តទុកដាក់ត្រៀមខ្លួនជម្នះបញ្ហានេះ ។

៣. កំណែទម្រង់វិមជ្ឈការនៅកម្ពុជា៖ បរិបទ និងការខាសម្រេចបាន

៣.១. បរិបទ

កំណែទម្រង់វិមជ្ឈការនៅកម្ពុជា បាននិងកំពុងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបរិបទនៃប្រទេសមួយដែលទើបងើបពីសង្គ្រាម ។ ទី១ ក្នុងការតាក់តែងកំណែទម្រង់នេះ រាជរដ្ឋាភិបាលបានគិតគូរជាចំបងនូវការធានាឱ្យបានស្ថិរភាពនយោបាយ (RGC 2008c) ។ ទី២ ដោយសារសង្គ្រាមរ៉ាំរ៉ៃតាំងពីឆ្នាំ១៩៧៩ មក កម្ពុជាមិនមានឱកាសសមរម្យក្នុងការកសាង និងពង្រឹងប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលរបស់រដ្ឋទាំងនៅថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។ ការបែងចែក និងផ្ទេរមុខងារ ក៏មិនទាន់បានធ្វើពេញលេញ និងត្រឹមត្រូវ សូម្បីតែនៅថ្នាក់ជាតិ កុំថាឡើយដល់ទៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។

ចំណូលជាតិ និងការបែងចែកថវិកាជាតិ នៅមានកម្រិត ទោះបីមានការកើនឡើងនៅក្នុងវិស័យសង្គមកិច្ច និងសេដ្ឋកិច្ចក្តី (RGC 2008c) ។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នា កម្ពុជានៅពឹងពាក់ខ្លាំងលើជំនួយបរទេស ដែលត្រូវបានផ្តល់ឱ្យជាមូលនិធិសម្រាប់ការផ្តល់សេវាចាំបាច់នៅមូលដ្ឋាន និងសម្រាប់គាំទ្រការរៀនបណ្តើរ ធ្វើបណ្តើរ តាមរយៈអតីតកម្មវិធីសិលា មុននឹងឈានដល់ការអនុវត្តវិមជ្ឈការជាដំបូងនៅឆ្នាំ២០០២ (Rudengren and Ojendal 2002) ។ ប៉ុន្តែការបញ្ចៀសមិនប្រើប្រព័ន្ធរដ្ឋក្នុងការផ្តល់ជំនួយ បានរួមចំណែកដល់ភាពយឺតយ៉ាវក្នុងការធ្វើកំណែទម្រង់រដ្ឋដែលកំពុងតែទន់ខ្សោយ (Taliercio 2008) ។

សង្គ្រាម ក៏បានធ្វើឱ្យប្រជាជនកម្ពុជា មានការបាក់ស្បាត ខ្លាចរអារ និងបាត់បង់ទំនុកចិត្តលើរដ្ឋអំណាចផងដែរ (Oosterom 2009) ។ ភាពខ្លាចរអារ និងការមិនសូវអើពើទាំងនេះ មួយផ្នែកក៏ជាលទ្ធផលនៃវប្បធម៌អ្នកតូចខ្លាចអ្នកធំនៅកម្ពុជាដែលមានជាយូរយារមកហើយ (Blunt and Turner 2005; Chandler 2008) ។ នេះមានន័យថា នៅពេលធ្វើវិមជ្ឈការ មិនមែនមានតែរដ្ឋទេដែលត្រូវផ្លាស់ប្តូរបែបបទធ្វើការងារ ។ ប្រជាជនខ្លួនឯងក៏ត្រូវចាប់ផ្តើមផ្លាស់ប្តូរផ្នត់គំនិតមួយចំនួន ជាពិសេសទាក់ទងនឹងទំនាក់ទំនងជាមួយរដ្ឋអំណាច និងកិច្ចការសាធារណៈក្នុងមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន ។

ភាពក្រីក្រជាកត្តាមួយទៀតដែលមិនអាចមើលរំលងបាននៅទីជនបទកម្ពុជា ។ ទោះកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកន្លងមក បានជួយកាត់បន្ថយអត្រាភាពក្រីក្រជារួម គម្លាតនៃការកាត់បន្ថយនោះនៅមានច្រើន ពីតំបន់មួយទៅតំបន់មួយ ។ នៅតំបន់ខ្លះ ឱកាសក្នុងការរកចំណូល ការទទួលបានសេវាអប់រំ និងសុខាភិបាលមានច្រើន តែនៅតំបន់ខ្លះទៀត លទ្ធភាពទាំងនេះនៅមានតិចតួច ។ គម្លាតគ្នានេះ កាន់តែធំទៅទៀត បើប្រៀបធៀបរវាងតំបន់ទីប្រជុំជន និងជនបទ ដែលជាមូលហេតុមួយនាំឱ្យមានការធ្វើចំណាកស្រុកយ៉ាងគំហុក (UNCDF 2010) ។ ដើម្បីដោះស្រាយគម្លាតតាមតំបន់បែបនេះ គេត្រូវរៀបចំឱ្យមានទាំងយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍រួមមួយរបស់ជាតិផង និងយុទ្ធសាស្ត្រដែលតម្រូវតាមមូលដ្ឋាននិងតំបន់នីមួយៗផង ។

បន្ថែមពីលើនេះទៀត នៅពេលស្ថានភាពនយោបាយ និងសន្តិសុខ បានរីកចម្រើនឡើង ការងារអភិបាលកិច្ចនៅជួបឧបសគ្គច្រើន រីឯការងារកំណែទម្រង់មួយចំនួន ដូចជា កំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ កំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈ និងកំណែទម្រង់តាមវិស័យមួយចំនួនទៀត នៅមានភាពយឺតយ៉ាវ (RGC 2008c) ។ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើនបានជួយគាំទ្រដល់ការងារទាំងនេះ ទាំងលើថវិកា និងបច្ចេកទេស ។ ប៉ុន្តែការជួយជ្រោមជ្រែងទាំងនេះនៅខ្វះភាពស៊ីសង្វាក់ ហើយនៅមិនទាន់បានបន្សុីជាមួយនឹងកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការនៅឡើយ ។

បើពិនិត្យលើស្ថានភាពនយោបាយទូទៅវិញ យើងសម្គាល់ឃើញថា វិមជ្ឈការនៅកម្ពុជា បានប្រព្រឹត្តទៅក្នុងរយៈពេលមួយ ដែលគណបក្សកាន់អំណាចបច្ចុប្បន្ន កាន់តែមានភាពគ្របដណ្តប់ខ្លាំងឡើងៗ ពីមួយអាណត្តិទៅមួយអាណត្តិ ។ ការលើកយកចំណុចនេះមកបង្ហាញ មិនមានចេតនាធ្វើការវែកញែកថា តើភាពគ្រប់ដណ្តប់នេះល្អឬមិនល្អ សម្រាប់កំណែទម្រង់នោះទេ ប៉ុន្តែមានចេតនាចង្អុលបង្ហាញថា នេះជាបរិបទនយោបាយសំខាន់មួយ ដែលគួរធ្វើការពិចារណា ។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត គណបក្សកាន់អំណាចបានឧបត្ថម្ភជាច្រើន ទៅលើការសាងសង់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនៅជនបទ ដែលមានភាពស្រដៀងគ្នានឹងការខិតខំរបស់រដ្ឋបាលមូលដ្ឋានកន្លងមកដែរ ។

៣.២. ភាពរីកចម្រើននៃកំណែទម្រង់ក្នុងពេលកន្លងមក

ផ្នែកនេះនឹងបង្ហាញពីភាពរីកចម្រើនទៅមុខ នៅក្នុងការងារកំណែទម្រង់កន្លងមក ទាំងលើការខិតខំបង្កើតឱ្យមានធាតុសំខាន់ៗនៃវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ និងទាំងលើដំណើរការនៃការអនុវត្តកំណែទម្រង់ ។ យើងនឹងមើលទាំងលើថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់ និងថ្នាក់ខេត្ត ក្រុង ស្រុក ។

៣.២.១. នៅថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់

ការបោះឆ្នោតឃុំ/សង្កាត់តាំងពីឆ្នាំ២០០២ បាននាំមកនូវសមិទ្ធផលធំៗចំនួនពីរ ។ ទី១ ដំណើរការនេះបានជួយឱ្យមានស្ថិរភាពនយោបាយនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន ដោយនាំឱ្យអតីតភាគីជម្លោះបានចូលរួមក្នុងការបោះឆ្នោត ហើយរៀនសូត្រធ្វើការជាមួយគ្នានៅក្នុងក្រុមប្រឹក្សា សំដៅបម្រើផលប្រយោជន៍របស់ប្រជាជនក្នុងមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន (Rusten, Kim et al. 2004; Meerkerk, Hean et al. 2008) ។ កំណែទម្រង់នេះក៏បានលើកកម្ពស់ការយល់ដឹង និងទំនុកចិត្តរវាងប្រជាជន និងក្រុមប្រឹក្សា បើទោះជាមានកង្វល់ខ្លះៗទាក់ទងនឹងការបង់ថ្លៃសេវាក្រៅផ្លូវការនៅតាមតំបន់មួយចំនួនក្តី[2] ។

ទី២ ក្រុមប្រឹក្សាមានសមាជិកពី ៥ ទៅ ១១នាក់ និងមានស្មៀនម្នាក់ ។ ក្រុមប្រឹក្សានេះបានទទួលភារកិច្ចធ្វើជាតំណាងរដ្ឋ និងត្រូវឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការមូលដ្ឋាន រាប់តាំងពីការងារសន្តិសុខ សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ការអភិវឌ្ឍសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ច ការការពារបរិស្ថាន (RGC 2001) ។ល។ ម្យ៉ាងទៀត មានការផ្តួចផ្តើម និងលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍដោយមានការចូលរួមពីប្រជាជន និងការបង្កើតមូលនិធិឃុំ/សង្កាត់ ។ នៅឆ្នាំ២០០៣ មូលនិធិឃុំ/សង្កាត់នេះ ត្រូវបានកំណត់ស្មើនឹង ២% នៃចំណូលចរន្តរបស់ជាតិ និងកើនដល់ ២,៥% នៅឆ្នាំ២០០៤ ២,៧% នៅឆ្នាំ២០០៨ ២,៧៥% នៅឆ្នាំ២០០៩ និង ២,៨% នៅឆ្នាំ២០១០ (STF 2008; RGC 2010c) ។

ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី យើងសង្កេតឃើញថាភារកិច្ចដែលមានចែងបច្ចុប្បន្នសម្រាប់ថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់ នៅមានភាពទូលំទូលាយ និងខ្វះភាពជាក់លាក់ ។ ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ/ សង្កាត់ភាគច្រើនបានលើកឡើងថា រាជរដ្ឋាភិបាលសព្វថ្ងៃហាក់ស្នើសុំឱ្យពួកគេទទួលរ៉ាប់រងលើភារកិច្ចគ្រប់យ៉ាងនៅមូលដ្ឋាន ប៉ុន្តែផ្តល់សិទ្ធិអំណាច និងធនធានតិចតួចដល់ពួកគេ (Pak 2010) ។ ការលើកឡើងបែបនេះ ដោយសារមូលនិធិឃុំ/សង្កាត់បច្ចុប្បន្ន ទោះបីជាមានភាគរយកើនឡើងជាលំដាប់ក្តី តែបើគិតជាចំនួនជាក់ស្តែង គឺនៅមានកម្រិតស្តួចស្តើង ។ នៅឆ្នាំ២០០៣ មូលនិធិនេះមានចំនួន ៤៣,៨ពាន់លានរៀល (ប្រហែល 0,២៤% នៃ ផសស) និងប្រមាណ ៨៩,៦៣ពាន់លានរៀលនៅឆ្នាំ២០០៧ (ប្រហែល 0,២៦% នៃ ផសស) ។ ជារៀងរាល់ឆ្នាំ គ្រប់ឃុំ/សង្កាត់ត្រូវរៀបចំកសាងផែនការអភិវឌ្ឍន៍ដោយមានការចូលរួមពីប្រជាជន ប៉ុន្តែដោយសារធនធាន និងការគាំទ្រមានកម្រិត ក្នុងគម្រោងអាទិភាព ៣ គឺជាមធ្យមមានតែ ១ ប៉ុណ្ណោះ ដែលទទួលបានការគាំទ្រ (NCDD 2010b) ។

ទាក់ទងនឹងខ្ទង់ចំណាយរបស់មូលនិធិឃុំ/សង្កាត់ស្ថិតិកន្លងមកបង្ហាញថាក្រៅពីចំណាយរដ្ឋបាលមួយភាគធំនៃចំណាយអភិវឌ្ឍន៍បានផ្តោតលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ក្នុងនោះប្រហែល ៦៥% ចំណាយទៅលើបណ្តាញគមនាគមន៍ជនបទ ១៧% លើធារាសាស្ត្រ និង ៦% លើការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាតនៅជនបទ ។ ស្ថិតិនេះបង្ហាញថា មានមូលនិធិឃុំ/សង្កាត់មួយចំណែកតូចបំផុតដែលយកទៅចំណាយលើសេវាវិស័យសង្គមកិច្ច ដូចជាអប់រំ សុខាភិបាល និងយេនឌ័រ ។ គួរកត់សម្គាល់ថា សេវាវិស័យសង្គមកិច្ចទាំងនេះ ភាគច្រើនផ្តល់ឡើងដោយមន្ទីរ ការិយាល័យជំនាញ និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ដែលបានចូលរួមក្នុងសមាហរណកម្មថ្នាក់ស្រុក (NCDD 2010b) ។

បើទោះជាមានមុខងារមិនច្បាស់លាស់ និងមានធនធានតិចតួច ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ/សង្កាត់ភាគច្រើនបានខិតខំបំពេញការងារអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើន រាប់ទាំងការងារសន្តិសុខ សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ការការពារធនធានធម្មជាតិ ការដោះស្រាយជម្លោះ

---

2 ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ការបង់សេវាក្រៅផ្លូវការមានចំនួនតិចតួច ។ តាមការប៉ាន់ស្មាន ការបង់សេវាក្រៅផ្លូវការទៅកាន់ថ្នាក់ឃុំ មានចំនួនប្រហែល ៥ ទៅ ៦លានដុល្លារដែលស្មើនឹង ១០% នៃចំនួនប្រាក់ប្រចាំឆ្នាំក្រៅផ្លូវការបង់ដោយប្រជាជននៅគ្រប់កម្រិត ដែលគេប៉ាន់ស្មានថា មានចំនួនរហូតដល់ ៦៦លានដុល្លារនៅឆ្នាំ២០០៥ (EIC 2006) ។

ការគ្រប់គ្រងទីផ្សារជនបទ ការគ្រប់គ្រងកាកសំណល់ និងសម្រាម ការចូលរួមក្នុងការងាររបស់សាលារៀន និងមណ្ឌលសុខភាព (តាមរយៈគណៈកម្មាធិការស្ត្រី និងកុមារ) និងការងារកសិកម្ម (Pak 2010) ។

ប៉ុន្តែប្រសិទ្ធភាព និងភាពសស្រាក់សស្រាំក្នុងការអនុវត្តការងារទាំងនេះ មានកម្រិតខុសៗគ្នាតាមឃុំ/សង្កាត់នីមួយៗ អាស្រ័យទៅតាមកត្តាមួយចំនួន ដូចជា ភាពឧស្សាហ៍ព្យាយាម និងភាពជាមេដឹកនាំរបស់មេឃុំ ឬចៅសង្កាត់ ការជួយគាំទ្រពីសំណាក់អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល សប្បុរសជន និងគណបក្សនយោបាយ និងភាពរលូននៅក្នុងទំនាក់ទំនងរវាងក្រុមប្រឹក្សា និងស្ថាប័នជំនាញ ដែលចុះទៅធ្វើការងារនៅតាមមូលដ្ឋាននីមួយៗ ។ ទោះជាមានភាពខុសគ្នាតាមតំបន់បែបនេះក៏ដោយ យើងសង្កេតឃើញថា ក្រុមប្រឹក្សាភាគច្រើនបានខិតខំទាំងលំបាកដើម្បីបម្រើដល់មូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន ។ ដោយសារហេតុផលនេះ ឃុំ/សង្កាត់ភាគច្រើនបានសំណូមពរឱ្យមានការកំណត់ជាក់លាក់អំពីមុខងាររបស់ពួកគេ និងស្នើឱ្យមានការផ្ទេរសិទ្ធិ និងអំណាចសមស្របនឹងមុខងារទាំងនោះ (Pak 2010) ។

៣.២.២. នៅថ្នាក់ខេត្ត និងស្រុក

មុនការបោះឆ្នោតអសាកលនាខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ កំណែទម្រង់នៅថ្នាក់ខេត្ត និងស្រុក បានកើតឡើងក្នុងរូបភាពតូច ។ នៅមុនពេលមានក្រុមប្រឹក្សា ថ្នាក់ខេត្តត្រូវបានចាត់ទុកជាខ្សែបណ្តោយរដ្ឋបាលរបស់ថ្នាក់ជាតិ ឯពាក្យថា អាជ្ញាធរខេត្ត គឺសំដៅលើសាលាខេត្តដឹកនាំដោយអភិបាលខេត្តដែលត្រូវបានតែងតាំងដោយថ្នាក់ជាតិ។អំណាចរបស់សាលាខេត្តពេលនោះនៅមានកម្រិត ហើយពេលខ្លះត្រូវបានចាត់ទុកគ្រាន់តែជាមន្ទីរមួយរបស់ក្រសួងមហាផ្ទៃ ។ នៅថ្នាក់ស្រុកឯណោះវិញ សាលាស្រុកមិនត្រូវបានគេចាត់ជាថ្នាក់ថវិកាមួយឡើយ ពោលគឺគ្មានថវិកាផ្ទាល់ខ្លួន ដោយត្រូវពឹងផ្អែកលើថវិការបស់សាលាខេត្ត (RGC 1998; Ojendal and Kim 2008) ។

យោងតាមច្បាប់ឆ្នាំ១៩៩៨ ស្តីពីរបបហិរញ្ញវត្ថុ និងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរាជធានី ខេត្ត ក្រុង សាលាខេត្តមានការទទួលខុសត្រូវលើមុខចំណាយមួយចំនួន ដូចជា ចំណាយលើការជួសជុលអាគារ និងសម្ភារៈបរិក្ខារ ប្រាក់បៀវត្សរ៍បុគ្គលិក ការបំភ្លឺទីសាធារណៈ ការប្រមូលសម្រាម អនាម័យសាធារណៈ សួនច្បារសាធារណៈ ។ល។ សាលាខេត្តពេលនោះមានសិទ្ធិប្រមូលចំណូលពន្ធ និងមិនមែនពន្ធ និងទទួលបានការឧបត្ថម្ភធនបន្ថែមពីថ្នាក់ជាតិ (RGC 1998) ។ ចំណូលពន្ធ មានដូចជា ពន្ធលើដីមិនប្រើប្រាស់ សត្តឃាត មធ្យោបាយធ្វើដំណើរ ពន្ធប្រថាប់ត្រា ពន្ធបំភ្លឺសាធារណៈ (ដែលប្រមូលបានលើផលិតផលបារី និងស្រា) (RGC 1998) ។ល។ ចំណូលមិនមែនពន្ធដែលគេអាចទទួលបានរួមមានពីការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី ទឹកប្រើប្រាស់ និងគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋ ។ល។ ចំណូលផ្ទាល់របស់ខេត្ត (ទាំងពន្ធ និងមិនមែនពន្ធ) ធៀបនឹងចំណូលពន្ធ និងមិនមែនពន្ធសរុបថ្នាក់ជាតិ មានទំហំស្មើនឹង ២,៨% នៅឆ្នាំ២០០២ និងកើនដល់ ៦,៩% នៅឆ្នាំ២០០៨[3] ។

បន្ថែមពីលើថវិកាខាងលើ មានសកម្មភាពកំណែទម្រង់ និងខ្ទង់ថវិកាផ្សេងទៀតដែលគេបានបង្កើតឡើង ដើម្បីគាំទ្រដល់ថ្នាក់ខេត្ត និងស្រុក ជាពិសេសធ្វើឱ្យថ្នាក់ទាំងពីរនេះ អាចជួយគាំទ្រដល់ថ្នាក់មូលដ្ឋានបានក្នុងកម្រិតណាមួយ ។ ខ្ទង់ថវិកាសំខាន់ៗមានពីរគឺ មូលនិធិវិនិយោគខេត្ត (ហៅកាត់ PIF) និងមូលនិធិផ្តួចផ្តើមថ្នាក់ស្រុក (ហៅកាត់ DIF) ។នៅឆ្នាំ២០០៩ PIF មានចំនួន ២,២៤លានដុល្លារ ភាគច្រើនយកទៅចំណាយលើគម្រោងដែលមន្ទីរជំនាញស្នើឡើង ហើយដែលឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការរបស់ឃុំ/សង្កាត់ ។ នៅឆ្នាំដដែល DIF មានចំនួន ០,៧៨លានដុល្លារ គ្របដណ្តប់លើស្រុក និងខណ្ឌ ចំនួន ១០៦ ដោយនីមួយៗទទួលបានប្រមាណ ៣ម៉ឺនដុល្លារ សម្រាប់ចំណាយជាពិសេសលើគម្រោងអន្តរឃុំ ។ តំណាងមកពីក្រុមប្រឹក្សាក៏មានសម្លេងនៅក្នុងការសម្រេចលើចំណាយ DIF ផងដែរ (PSDD 2009) ។

---

3 ច្បាប់ថវិកាឆ្នាំ២០០២ និង ២០០៨ លេខ IV

នៅថ្នាក់ខេត្ត ស្ថាប័នដែលទទួលខុសត្រូវលើការគ្រប់គ្រងមូលនិធិទាំងនេះ (រួមទាំង មូលនិធិឃុំ/សង្កាត់ផង) គឺគណៈកម្មាធិការអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ និងគណៈកម្មាធិការប្រតិបត្តិខេត្ត/ក្រុង ដែលត្រូវបង្កើតឡើងតាំងពីឆ្នាំ២០០២ ក្រោមរចនាសម្ព័ន្ធរបស់កម្មវិធីសិលា[4] ។ នៅចុងឆ្នាំ២០០៨ គណៈកម្មាធិការនេះ ត្រូវបានផ្ទេរមកក្រោមការដឹកនាំរបស់ គ.ជ.អ.ប វិញ[5] ។

បន្ទាប់ពីការបោះឆ្នោតនៅខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ច្បាប់រៀបចំអង្គការបានចែងថា ក្រុមប្រឹក្សារាជធានី ខេត្ត ក្រុង ស្រុក ខណ្ឌ នឹងមានថវិកាផ្ទាល់ខ្លួន ។ ប៉ុន្តែដោយសារច្បាប់ថ្មីស្តីពីរបបហិរញ្ញវត្ថុ និងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិ រាជធានី ខេត្ត ក្រុង ស្រុក ខណ្ឌ មិនទាន់ត្រូវបានអនុម័ត ច្បាប់ឆ្នាំ១៩៩៨ នឹងបន្តមានសុពលភាពលើការគ្រប់គ្រងថវិការបស់ក្រុមប្រឹក្សាថ្មីនេះ ។ ក្រុមប្រឹក្សាក្រុង ស្រុក ខណ្ឌ នឹងបន្តទទួលថវិការបស់ខ្លួន តាមរយៈក្រុមប្រឹក្សាខេត្ត ខុសតែម៉្យាងត្រង់ថា នៅក្នុងប្រព័ន្ធថ្មី ថវិការបស់ក្រុមប្រឹក្សាក្រុង ស្រុក ខណ្ឌ នីមួយៗ នឹងត្រូវចែងច្បាស់នៅក្នុងថវិការបស់រាជធានី និងខេត្តនីមួយៗ[6] ។

ក្រៅពីសាលាខេត្ត និងសាលាស្រុក ក៏មានមន្ទីរ និងការិយាល័យជំនាញជាច្រើន ដែលដំណើរការនៅតាមថ្នាក់ខេត្ត និងស្រុកដែរ ។ មន្ទីរជំនាញទទួលបានថវិកាសម្រាប់បន្ទុកចំណាយចរន្ត ឯការចំណាយមូលធន មន្ទីរត្រូវធ្វើការស្នើសុំដោយលើកជាគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ប្រចាំឆ្នាំ ឱ្យទៅក្រសួងសាមីរបស់ខ្លួន (Pak and Craig 2008) ។ មន្ទីរទាំងនេះ ខ្លះមានសិទ្ធិច្រើន (ពោលគឺមានវិសហមជ្ឈការច្រើន) ខ្លះទៀតមានសិទ្ធិតិចតួច ទាក់ទងនឹងកិច្ចការថវិកា ។ វិស័យអប់រំ និងសុខាភិបាល ជាវិស័យដែលមានវិសហមជ្ឈការខ្លាំងជាងគេ បន្ទាប់មកគឺ វិស័យកសិកម្ម និងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ ។ ចំណែកឯវិស័យមួយចំនួនទៀត ដូចជាសាធារណការ និងធនធានទឹក វិសហមជ្ឈការថវិកាមានតិចតួចជាងគេ (Pak and Craig 2008) ។

ជាសង្ខេប វិមជ្ឈការតាំងពីឆ្នាំ២០០២ កន្លងមក បាននាំមកនូវភាពរីកចម្រើនគួរឱ្យកត់សម្គាល់ ប៉ុន្តែមានភាពខ្វះខាតលើទិដ្ឋភាពជាច្រើនដែរ ជាពិសេសលើការងារថវិកា ។ ជាក់ស្តែង ប្រសិនបើយើងសង្កេតមើលចំណែកនៃថវិកា ដែលត្រូវបានបែងចែកទៅឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិក្នុងឆ្នាំ២០០៨ ២០០៩ និង ២០១០ យើងឃើញថា ក្នុងឆ្នាំទាំងបីនេះ ទាំងថវិការបស់ឃុំ/សង្កាត់ ថវិកាខេត្ត ក្រុង និងថវិកាមន្ទីរជំនាញ សរុបទាំងអស់មានចំនួនប្រមាណ ២០% ប៉ុណ្ណោះ បើធៀបនឹងថវិកាសរុបរបស់ជាតិទាំងមូល (សូមមើលតារាង ១) ។

តារាង ១៖ ការបែងចែកថវិកាតាមថ្នាក់រដ្ឋបាល យោងតាមច្បាប់ថវិកាជាតិឆ្នាំ២០០៨ ២០០៩ និង ២០១០
(គិតជាលានរៀល)

ខ្ទង់ចំណាយ	*២០០៨*	*២០០៩*	*២០១០*
(១) ចំណាយជាតិសរុប	៥.៥៧៣.៣៨៣	៧.២៥៩.៥៦៦	៨.២៩៩.៧៧៣
(២) ចំណាយរបស់ខេត្ត	២០៦.៧៧៦	៣៥៦.៩៥០	៣២៦.៣៧០
(៣) មូលនិធិឃុំ/សង្កាត់ដែលផ្ទេរពីថ្នាក់ជាតិ	៩១.០០០	១០៧.០០០	១៤២.៤២៤
(២+៣)/១	*៥,៣៤%*	*៦,៣៩%*	*៥,៦៥%*
(៤)ថវិការបស់មន្ទីរជំនាញ	៨៥៧.៦៤៥	១.០៥៩.១២២	១.២០៩.៤៣១
(២+៣+៤)/១	*២០,៧៣%*	*២០,៩៨%*	*២០,២២%*

---

4 ប្រកាសរបស់សិលា (Seila) លេខ ២៩២ ខ.ជ.ន.ស ថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០២

5 ប្រកាសរបស់ គ.ជ.ប លេខ ៦៨ ថ្ងៃទី០៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨

6 សុន្ទរកថារបស់ឯកឧត្តម គាត ឈន់ នៅក្នុងសិក្ខាសាលាជាតិឆ្នាំ២០១០ ស្តីពីការរៀបចំផែនការសកម្មភាព និងថវិការបស់គណៈកម្មាធិការជាតិសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ - គ.ជ.អ.ប (NCDD) ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី៦-៧ តុលា ២០០៩ ។

៣.២.៣. វិមជ្ឈការ និងការផ្តល់សេវានៅមូលដ្ឋាន៖ បញ្ហាប្រឈមក្នុងការសម្របសម្រួល

នៅកម្ពុជា វិមជ្ឈការគឺជាកំណែទម្រង់ស្នូលសម្រាប់លើកកម្ពស់ការផ្តល់សេវានៅមូលដ្ឋាន ។ ប៉ុន្តែដោយសារកន្លងមក ការធ្វើវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុនៅមានកម្រិត ថវិកាមួយភាគធំដែលចាំបាច់សម្រាប់ការផ្តល់សេវាសាធារណៈ នៅបន្តគ្រប់គ្រងដោយស្ថាប័នថ្នាក់ជាតិ ។ ចំណុចគួរសម្គាល់គឺថា មានតួអង្គច្រើនទាំងនៅថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ ធ្វើការងារផ្តល់សេវា និងអភិវឌ្ឍន៍មូលដ្ឋាន ប៉ុន្តែតួអង្គទាំងនេះខ្វះកិច្ចសហការ និងការសម្របសម្រួលជាមួយគ្នា ។ កង្វះខាតនេះកើតឡើងនៅលើកម្រិតបីផ្សេងគ្នា គឺកម្រិតគោលនយោបាយ កម្រិតនៃការអនុវត្តគោលនយោបាយ និងកម្រិតនៃការអនុវត្តកម្មវិធីកំណែទម្រង់ ។

នៅកម្រិតគោលនយោបាយ យើងសង្កេតឃើញថា នៅកម្ពុជាសព្វថ្ងៃ មិនទាន់មានជាគោលនយោបាយរួម និងស៊ីសង្វាក់មួយទាក់ទងនឹងការអភិវឌ្ឍជនបទនៅឡើយទេ (UNCDF 2010) ។ ពេលខ្លះ វិមជ្ឈការត្រូវបានចាត់ទុកថាជាគោលនយោបាយសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍជនបទ ហើយក្នុងនោះរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិមានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ (RGC 2005) ។ ប៉ុន្តែវិស័យជំនាញនានាក៏មានគោលនយោបាយរបស់ខ្លួនដែលចូលរួមចំណែកទាំងផ្ទាល់ និងប្រយោលដល់ការអភិវឌ្ឍជនបទដែរ ។ ឧទាហរណ៍ យើងមានគោលនយោបាយ សម្រាប់វិស័យអប់រំ សុខាភិបាល កសិកម្ម និងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទ (MOEYS 2005a; TWG on Agriculture and Water 2007; MoH 2008) ។ល។ អ្វីដែលគួរយកត់សម្គាល់គឺ គោលនយោបាយទាំងនេះខ្វះភាពស៊ីសង្វាក់ជាមួយគ្នា ដោយសារគោលនយោបាយនីមួយៗ ច្រើនមើលការងារអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងក្របខ័ណ្ឌវិស័យរៀងៗខ្លួន ហើយមិនបានគិតដល់ទំនាក់ទំនងអន្តរវិស័យ ។

ចំណុចមួយទៀត គឺគោលនយោបាយទាំងនេះមិនបានបែងចែករវាងទីប្រជុំជន និងជនបទ ដែលមានកម្រិតអភិវឌ្ឍន៍ និងតម្រូវការសេវាសាធារណៈខុសគ្នា ។ ការសិក្សាកន្លងមកបានបង្ហាញថា នៅជនបទ តម្រូវការសំខាន់របស់ឃុំគឺ ប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ ផ្លូវថ្នល់ សេវាអប់រំបឋមសិក្សា និងសេវាសុខភាពបឋម ។ ឯសង្កាត់នៅតាមទីប្រជុំជន ទោះមានតម្រូវការស្រដៀងនឹងឃុំនៅជនបទខ្លះក្តី តែភាគច្រើនមានបញ្ហាចោទ ទឹកលិចតាមផ្លូវ ប្រព័ន្ធលូបាក់បែក កង្វះខាតប្រព័ន្ធទឹកស្អាត កង្វះខាតប្រព័ន្ធអគ្គិសនី និងការគ្រប់គ្រងសម្រាម និងកាកសំណល់តាមទីសាធារណៈមិនបានល្អ (Pak 2010) ។

ការសិក្សាផ្សេងទៀត បានបង្ហាញថា ការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ចំនួនប្រជាជនតាមជនបទ និងទីប្រជុំជននៅកម្ពុជា អាចមិនឆ្លុះបញ្ចាំងពីតថភាពជាក់ស្តែង (UNCDF 2010) ។ ការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់បែបនេះ គឺធ្វើតាមរយៈការធ្វើជំរឿនដែលមានគុណភាពកាន់តែប្រសើរឡើងពីមួយលើកទៅមួយលើក ។ ប៉ុន្តែការធ្វើចំណាត់ថ្នាក់នេះកន្លងមក ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយឈរលើទិន្នន័យដែលរៀបចំមិនទាន់បានស្រួលបួល និងមិនទាន់មានសង្គតិភាពពេញលេញ (UNCDF 2010) ។ មួយវិញទៀត និយមន័យដែលកម្ពុជាកំពុងប្រើសម្រាប់ធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ជនបទ ឬទីប្រជុំជន មានភាពខុសគ្នាពីនិយមន័យដែលគេប្រើជាអន្តរជាតិ ។

ការសិក្សាបានបង្ហាញថា បើគេប្រើនិយមន័យដូចមាននៅប្រទេសជឿនលឿន សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា គេឃើញថាប្រជាជនកម្ពុជាប្រមាណ ៤៨% អាចចាត់ថា កំពុងរស់នៅក្នុងទីប្រជុំជន (UNCDF 2010) ។ តួលេខនេះខុសគ្នាច្រើនពីទិន្នន័យរបស់ជាតិដែលកំណត់ថា ប្រជាជនកម្ពុជាប្រមាណតែ ១០% ប៉ុណ្ណោះ ដែលកំពុងរស់នៅក្នុងទីប្រជុំជន ។ អត្ថបទនេះសូមមិនធ្វើការវាយតម្លៃថា និយមន័យមួយណាសុក្រិតជាងនិយមន័យមួយណាឡើយ ប៉ុន្តែគម្លាតយ៉ាងច្រើនដូចបានបង្ហាញខាងលើ អាចជាហេតុផលមួយដែលជម្រុញឱ្យយើងគួរពិនិត្យពិចារណាឡើងវិញលើនិយមន័យ និងវិធីសាស្ត្រដែលកំពុងប្រើបច្ចុប្បន្ន ។

នៅកម្រិតនៃការអនុវត្ត គោលនយោបាយនីមួយៗត្រូវបានបម្លែងទៅជាសកម្មភាព និងលទ្ធផល តាមរយៈប្រព័ន្ធនៃការគ្រប់គ្រងផ្សេងៗគ្នា ។ មូលនិធិឃុំ/សង្កាត់ PIF និង DIF ព្រមទាំងគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍នានា ដែលទទួលបានការសម្របសម្រួលតាមរយៈ គ.ជ.អ.ប ត្រូវបានអនុវត្តតាមប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងចំណាយដោយឡែកមួយ ដែលក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ បានបង្កើតឡើង និងទទួលស្គាល់ (STF 2008) ។ គួរសម្គាល់ថា ប្រព័ន្ធនេះមានលក្ខណៈខុសពីប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងថវិកាទូទៅរបស់ជាតិ ។ ឧទាហរណ៍ មូលនិធិរបស់ខេត្ត និងស្រុក កន្លងមកត្រូវបានបង្វិលនៅក្រៅប្រព័ន្ធរតនាគារ (PSDD 2009) ។ ឯមូលនិធិឃុំ/សង្កាត់ ទោះជាបង្វិលតាមរតនាគារ ប៉ុន្តែបែបបទផ្សេងៗក្នុងការកសាងផែនការបែងចែកចំណាយ ការដេញថ្លៃ និងការវាយតម្លៃគម្រោងជាដើម មានលក្ខណៈខុសពីប្រព័ន្ធដែលប្រើសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងចំណាយសាធារណៈទូទៅរបស់រដ្ឋ ។

ចំណែកក្រសួង និងមន្ទីរជំនាញវិញ ពួកគេប្រើប្រាស់ចំណាយចរន្តដែលខ្លួនទទួលបាន ដោយប្រើប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងចំណាយទូទៅរបស់ជាតិ ។ ប្រព័ន្ធនេះអនុលោមតាមច្បាប់គ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុច្បាប់ឆ្នាំ២០០៨ និងបទបញ្ញត្តិនានាដែលចេញដោយក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។ ប្រព័ន្ធនេះផ្តល់សិទ្ធិអំណាចច្រើនដល់ក្រសួង និងមន្ទីរ សេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ និងរតនាគារជាតិ និងខេត្ត ហើយមានលក្ខណៈរឹងត្អឹងនៅក្នុងការអនុវត្តថវិកា ។ នៅថ្នាក់ខេត្ត ទោះជាអភិបាលខេត្តមានសិទ្ធិដើរតួជាអាណាប័កផ្ទេរសិទ្ធិ តែជាក់ស្តែងគាត់មានអំណាចតិចតួចលើការអនុវត្តថវិការបស់មន្ទីរ (Pak and Craig 2008; RGC 2008f) ។

ប្រព័ន្ធថវិការបស់កម្ពុជា ចែកដាច់គ្នារវាងចំណាយចរន្ត និងចំណាយមូលធន ។ ចំណាយចរន្តត្រូវបានបែងចែកតាមចំណាត់ថ្នាក់សេដ្ឋកិច្ច ដូចជាប្រាក់បៀវត្សរ៍ ការចំណាយរដ្ឋបាល អន្តរាគមន៍សង្គមកិច្ច និងសេដ្ឋកិច្ច ។ល។ ឯចំណាយមូលធនវិញ ត្រូវបានបែងចែក និងបង្ហាញក្នុងរូបភាពជាគម្រោងនៅក្នុងកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈបីឆ្នាំរំកិល ។ កម្មវិធីនេះរៀបចំដោយក្រសួងជំនាញ និងយកមកចងក្រងដោយក្រសួងផែនការ ។ កម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈសម្រាប់ឆ្នាំ២០១០-២០១២ មាន ៥៣៦គម្រោង (RGC 2009) ភាគច្រើនទទួលបានហិរញ្ញប្បទានពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ ។ នៅក្នុងឆ្នាំ២០១០ ក្នុងចំណាយមូលធនចំនួន ៣.១២១ពាន់លានដុល្លារ ប្រមាណ ៦៥% បានមកពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ ។

ដោយសារជំនួយដៃគូអភិវឌ្ឍន៍មានទំហំធំធេងបែបនេះ កាលណាគេពិភាក្សាអំពីការងារអភិវឌ្ឍន៍មូលដ្ឋាន គេមិនអាចមិននិយាយពីការងារគ្រប់គ្រងជំនួយបរទេសបានឡើយ ។ ត្រង់នេះ គួរកត់សម្គាល់ថា ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍នៅកម្ពុជាបានផ្តល់ជំនួយទាំងលើការងារវិមជ្ឈការ និងទាំងលើការងារតាមវិស័យជំនាញ ។ ក្នុងការងារវិមជ្ឈការ មានគម្រោងខ្លះជួយលើការលើកកម្ពស់ការផ្តល់សេវា ខ្លះទៀតជួយលើការពង្រឹងសិទ្ធិ និងការចូលរួមរបស់ប្រជាជន ។ ពិតណាស់ គម្រោងទាំងនេះមានគុណសម្បត្តិបំពេញឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក ប៉ុន្តែការអនុវត្តគម្រោងទាំងនេះនៅខ្វះការសម្របសម្រួលរវាងគ្នា ដោយសារថ្នាក់ដឹកនាំគម្រោងនីមួយៗច្រើនផ្តោតលើតែការងាររបស់ខ្លួន ដោយមិនបានខិតខំធ្វើការបន្សីជាមួយនឹងគម្រោងផ្សេងទៀត ។

ក្នុងការងារអភិវឌ្ឍន៍តាមវិស័យ គម្រោងភាគច្រើននៅប្រើទស្សនៈជាអ្នកបច្ចេកទេសតាមជំនាញ ហើយមើលការផ្តល់សេវាតែក្នុងក្របខ័ណ្ឌវិស័យរបស់ខ្លួន ។ ក្នុងវិស័យខ្លះ ពួកគេបានផ្តោតលើ វិសហមជ្ឈការតាមខ្សែបណ្តោយរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែនៅមិនទាន់បានគិតពីវិមជ្ឈការ និងតួនាទីនាពេលអនាគតរបស់ក្រុមប្រឹក្សា (Pak and Craig 2008) ។ បញ្ហានេះមួយផ្នែកបណ្តាលមកពីកង្វះខាតការសម្របសម្រួលរវាងគម្រោងដែលជួយលើវិមជ្ឈការ និងគម្រោងដែលជួយតាមវិស័យ ។ ពេលខ្លះទៀត សូម្បីតែរវាងគម្រោងនៅក្រោមដៃគូអភិវឌ្ឍន៍តែមួយ ក៏នៅមានភាពខ្វះខាតការសម្របសម្រួលដែរ ។

កង្វះខាតការសម្របសម្រួលរវាងគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ បណ្តាលជាចំបងមកពីគម្រោងទាំងនោះ ត្រូវបានបង្កើតឡើង និងអនុវត្តតាមអង្គភាពជាច្រើនរាប់រយដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ហើយដំណើរការនៅក្រៅប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលទូទៅរបស់ជាតិ ។ ឧទាហរណ៍ នៅឆ្នាំ២០០៧ មានអង្គភាពអនុវត្តគម្រោងជំនួយរហូតដល់ ១២១ ហើយចំនួននេះគេមិនរំពឹងថា បានថយចុះទេក្នុងរយៈពេល ២ឆ្នាំកន្លងទៅនេះ ។ ក្នុងឆ្នាំដដែល មានជំនួយប្រមាណតែ ១២% ដែលត្រូវបានផ្តល់ឱ្យតាមប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុទូទៅរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល (ធៀបនឹងឆ្នាំ២០០៥ ដែលមានប្រមាណ ១០%) និងជំនួយប្រមាណ ១៦% ដែលបានប្រើប្រព័ន្ធលទ្ធកម្មរបស់ជាតិ (ធៀបនឹងឆ្នាំ២០០៥ ដែលមានប្រមាណ ៦%) (RGC 2008b; VBNK and RBMG 2010; RGC 2010a) ។

ជាចុងក្រោយ នៅក្នុងកម្រិតកម្មវិធីកំណែទម្រង់ ការងារវិមជ្ឈការ (ដែលជាទូទៅគេមើលឃើញថា ជាកំណែទម្រង់ដឹកនាំដោយក្រសួងមហាផ្ទៃ) នៅខ្វះសង្គតិភាពជាមួយនឹងកំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ (ដែលគេមើលឃើញថា ដឹកនាំដោយក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ) ។ កំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈកន្លងមកបានធ្វើការគិតគូរតិចតួច ទាក់ទងនឹងការបញ្ចូលកម្មវិធីវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ទៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌរបស់ខ្លួន ។ គិតត្រឹមចុងឆ្នាំ២០០៩ កំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ មានបញ្ចូលសកម្មភាពទី២៧ ដែលស្តីពីវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ប៉ុន្តែសកម្មភាពនេះ នៅមិនទាន់មានភាពលម្អិត និងជាក់លាក់សម្រាប់យកទៅអនុវត្តនៅឡើយ (RGC 2008d) ។ ឧទាហរណ៍ សកម្មភាពនោះនៅតែកំណត់ថា ការងារវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុប៉ះពាល់តែលើការងាររបស់នាយកដ្ឋានហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋានប៉ុណ្ណោះ ហើយមិន

បានប្រមើលមើលពីផលប៉ះពាល់របស់វាទៅលើការងាររបស់នាយកដ្ឋានផ្សេងទៀត ដូចជាខាងពន្ធដារ ចំណូលមិនមែនពន្ធ ថវិកា លទ្ធកម្ម និងរតនាគារ ។ល។ តាមពិតទៅ ការងារទាំងអស់នេះនឹងត្រូវប៉ះពាល់ នៅពេលមានការផ្ទេរមុខងារ និងធនធាន បន្ថែមឱ្យទៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ[7] ។

៤. ផែនការសម្រាប់ដំណាក់កាលបន្ទាប់នៃកំណែទម្រង់

៤.១. ទិសដៅគោលនយោបាយសម្រាប់រយៈពេលវែង

ទោះការងារវិមជ្ឈការកន្លងមក ផ្តោតជាសំខាន់លើថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់ក៏ដោយ ក៏រាជរដ្ឋាភិបាលបានទទួលស្គាល់តាំងពីឆ្នាំ២០០៥ មកថា កំណែទម្រង់នេះក៏ត្រូវអនុវត្តផងដែរ នៅថ្នាក់ស្រុក និងខេត្ត ។ ក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រីពីវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការឆ្នាំ២០០៥ បានប្រមើលថា នឹងត្រូវបង្កើតឱ្យមានរដ្ឋបាលឯកភាពនៅថ្នាក់ទាំងពីរនេះ (RGC 2005) ។ នៅឆ្នាំ២០០៨ ច្បាប់រៀបចំអង្គការត្រូវបានអនុម័ត និងផ្តល់ជាមូលដ្ឋានគ្រឹះផ្លូវច្បាប់សម្រាប់ការបោះឆ្នោតជាអសាកល ដើម្បីជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សារាជធានី ខេត្ត ក្រុង ស្រុក ខ័ណ្ឌ កាលពីខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៩ ។

យោងតាមច្បាប់រៀបចំអង្គការ ក្រុមប្រឹក្សាទាំងនេះមានសិទ្ធិអំណាចធ្វើសេចក្តីសម្រេចខាងបញ្ញត្តិ និងសេចក្តីសម្រេចខាងប្រតិបត្តិ[8] ។ ពួកគេត្រូវមានភារកិច្ចចាត់ចែងការងារទាក់ទងនឹងការរៀបចំទទួលមុខងារ និងធនធានថ្មីៗ[9] ។ ច្បាប់រៀបចំអង្គការ ក៏បានចែងពីការតែងតាំងនូវគណៈអភិបាលដែលដឹកនាំដោយអភិបាល និងមានភារកិច្ចត្រូវអនុវត្តរាល់ការសម្រេច និងថវិកាដែលអនុម័តដោយក្រុមប្រឹក្សា[10] ។

នៅខែឧសភា ឆ្នាំ២០១០ រាជរដ្ឋាភិបាលបានអនុម័តកម្មវិធីជាតិរយៈពេល ១០ឆ្នាំ បន្ទាប់ពីមានការពិភាក្សា និងពិគ្រោះយោបល់ជាច្រើនលើកច្រើនសារ ។ កម្មវិធីជាតិនេះមានសមាសធាតុកម្មវិធីចំនួន ៥៖ (១) ការរៀបចំស្ថាប័នថ្នាក់ក្រោមជាតិ (២) ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រង និងអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្ស (៣) ការផ្ទេរមុខងារ (៤) ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងថវិកា ហិរញ្ញវត្ថុ និងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋបាលក្រោមជាតិ និង (៥) ស្ថាប័នគាំទ្រកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ (RGC 2010) ។ សមាសធាតុកម្មវិធីទី(៣) និង ទី(៤) មើលទៅហាក់ទាក់ទងខ្លាំងជាងគេជាមួយនឹងវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ។ ប៉ុន្តែតាមពិត សមាសធាតុទាំង ៥នេះ មានការពាក់ព័ន្ធគ្នា ហើយសុទ្ធតែមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ការបោះជំហានទៅមុខនៃវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ (RC 2010) ។

ទាំងក្របខ័ណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រ ទាំងច្បាប់រៀបចំអង្គការ និងកម្មវិធីជាតិ បានផ្តល់ជាទិសដៅជាក់លាក់សម្រាប់កំណែទម្រង់ក្នុងរយៈពេលវែងនៅកម្ពុជា ។ ទី១ ឯកសារទាំងនេះបញ្ជាក់ច្បាស់ថា កំណែទម្រង់នាពេលអនាគត នឹងមិនគ្រាន់តែជាការបង្កើតជាមូលនិធិតូចមួយសម្រាប់ផ្តល់ដល់ថ្នាក់ក្រោមជាតិប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែនឹងពាក់ព័ន្ធផងដែរដល់ការផ្ទេរមុខងារ និងការផ្ទេរធនធានតាមលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ និងជាជំហានៗពីក្រសួងទៅឱ្យបណ្តារដ្ឋបាលនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ[11] ។ ទី២ កំណែទម្រង់នឹងសង្កត់ធ្ងន់លើសារៈសំខាន់នៃគណនេយ្យភាពទៅថ្នាក់ក្រោម និងការគោរពដល់សិទ្ធិអំណាចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ/សង្កាត់ ក្នុងនាមពួកគេជាស្ថាប័នទទួលបានការបោះឆ្នោតដោយផ្ទាល់ពីប្រជាជន[12] ។ ទី៣ នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃរដ្ឋឯកភាពមួយ បណ្តារដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ នឹងមានស្វ័យភាពច្រើនឡើងក្នុងការគ្រប់គ្រង ចាត់ចែងមុខងារ និងការទទួលបានធនធានផ្ទាល់របស់ខ្លួន[13] ។ ទាំងអស់នេះគឺជាទស្សនវិស័យមួយប្រកបដោយភាពក្លាហាន បើធៀបនឹងស្ថានភាពបច្ចុប្បន្នដែលមានលក្ខណៈមជ្ឈការខ្លាំងនៅឡើយ ។

---

7 កិច្ចប្រជុំក្រុមការងារ MEF D&D ថ្ងៃទី០៩ និងថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩

8 មាត្រា ៣០ នៃច្បាប់រៀបចំអង្គការ

9 មាត្រា ៤២ និង ៤៣ នៃច្បាប់រៀបចំអង្គការ

10 ជំពូកទី៣ ផ្នែកទី៥ នៃច្បាប់រៀបចំអង្គការ

11 ជំពូកទី៥ ផ្នែកទី២ នៃច្បាប់រៀបចំអង្គការ

12 មាត្រា ៩៨ នៃច្បាប់រៀបចំអង្គការ

13 ជំពូកទី៥ ផ្នែកទី៦ នៃច្បាប់រៀបចំអង្គការ

ទោះមានទស្សនវិស័យប្រកបដោយមហិច្ឆតាយ៉ាងនេះក្តី រាជរដ្ឋាភិបាលក៏បានធ្វើការប្រយ័ត្នប្រយែង និងទទួលស្គាល់រាល់បញ្ហាប្រឈមដែលនឹងកើតមានឡើងនៅពេលអនុវត្តកំណែទម្រង់ ។ ឧទាហរណ៍ នៅពេលលើកឡើងអំពីរដ្ឋបាលឯកភាព គោលនយោបាយបច្ចុប្បន្នបានសង្កត់ធ្ងន់លើ កង្វះខាតការសម្របសម្រួលនាពេលសព្វថ្ងៃ និងជម្រុញឱ្យបង្កើត និងពង្រឹងតួនាទីរបស់គណៈកម្មាធិការសម្របសម្រួលបច្ចេកទេស ដែលមានតួនាទីសម្របសម្រួលរវាងក្រុមប្រឹក្សា និងមន្ទីរជំនាញ ។ រាជរដ្ឋាភិបាលក៏បានរំពឹងគិតថា កំណែទម្រង់ត្រូវតែធ្វើជាជំហានៗប្រកបដោយយុទ្ធសាស្ត្រ (RGC 2010) ។

ដើម្បីជម្រុញសកម្មភាពកំណែទម្រង់ និងជម្នះរាល់បញ្ហាប្រឈម រដ្ឋាភិបាលបានបង្កើត គ.ជ.អ.ប នៅចុងឆ្នាំ២០០៨ ដើម្បីសម្របសម្រួល និងដឹកនាំដំណើរការនេះ ។ គ.ជ.អ.ប មានសមាជិក ១៦ រូប ។ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ គឺជាប្រធាន គ.ជ.អ.ប ហើយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ និងរដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ជាអនុប្រធាន ។ សមាជិកផ្សេងទៀត រួមមាន រដ្ឋមន្ត្រី ឬរដ្ឋលេខាធិការដែលមកពីក្រសួងជំនាញផ្សេងទៀត ។ គ.ជ.អ.ប មានអនុគណៈកម្មាធិការ ៣ គឺ (១) អនុគណៈកម្មាធិការមុខងារ និងធនធាន (២) អនុគណៈកម្មាធិការកិច្ចការសារពើពន្ធ និងហិរញ្ញវត្ថុ និង (៣) អនុគណៈកម្មាធិការបុគ្គលិករបស់រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ (RGC 2008c) ។

នៅតាមបណ្តាក្រសួងពាក់ព័ន្ធ ក្រុមការងារបច្ចេកទេសវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ នឹងត្រូវបានបង្កើត ឬធ្វើឱ្យមានសកម្មភាពឡើងវិញ ។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ក្រុមការងារវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមានតំណាងមកពីនាយកដ្ឋាននានារបស់ក្រសួង បន្ថែមលើតំណាងមកពីនាយកដ្ឋានហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋាន ។ តួនាទីសំខាន់មួយរបស់ក្រុមកាងារនេះ គឺធ្វើការរៀបចំ និងត្រួតពិនិត្យលើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីរបបហិរញ្ញវត្ថុ និងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ និងបន្តការពិភាក្សាលម្អិតលើសកម្មភាពទី២៧ របស់កម្មវិធីកំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ធ្វើយ៉ាងណាឱ្យមានសង្គតិភាពជាមួយនឹងកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ ។ ក្រសួងជំនាញផ្សេងទៀតក៏នឹងត្រូវបង្កើតក្រុមការងារ ដើម្បីសម្របសម្រួលផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្លួន ទាក់ទងនឹងការពិនិត្យមើល និងផ្ទេរមុខងារ[14] ។

៤.២. តួនាទីរំពឹងទុកសម្រាប់បណ្តាថ្នាក់ក្រោមជាតិ

ដើម្បីដាក់អនុវត្តកម្មវិធីជាតិសម្រាប់រយៈពេល ១០ឆ្នាំ រាជរដ្ឋាភិបាលនៅដើមឆ្នាំ២០១០ បានចេញជាក្របខ័ណ្ឌ (Outlines) សម្រាប់ផែនការអនុវត្តរយៈពេល ៣ឆ្នាំទៅមុខ (២០១១-២០១៣) ក្នុងនោះមានចែងជាចំណុចគោលមួយចំនួន ។ ចំណុចគោលទី១ គឺការបែងចែកបណ្តាថ្នាក់ក្រោមជាតិបច្ចុប្បន្នទៅជា ២ថ្នាក់គឺ ថ្នាក់តំបន់ និងថ្នាក់មូលដ្ឋាន ។

តារាង ២៖ ប្រភេទនៃរដ្ឋបាលក្រោមជាតិ និងសមាសធាតុ

ថ្នាក់	*សមាសធាតុ*	*ចំនួន*
ថ្នាក់តំបន់	ខេត្ត	២៣
ថ្នាក់មូលដ្ឋាន	រាជធានី ខ័ណ្ឌ និងសង្កាត់របស់រាជធានី	១
	ក្រុង និងសង្កាត់របស់ក្រុង	២៦
	ស្រុក ឃុំ និងសង្កាត់របស់ស្រុក	១៥៩

ប្រភព៖ NCDD (2010a, p.4)

ក្របខ័ណ្ឌផែនការ ៣ឆ្នាំ បានចែងច្បាស់អំពីតួនាទីរំពឹងទុករបស់រដ្ឋបាលក្រោមជាតិតាមបណ្តាថ្នាក់ ។ ឯកសារនេះក៏មានបង្ហាញពីផែនការផ្ទេរទៅឱ្យរដ្ឋបាលថ្នាក់មូលដ្ឋាន នូវមុខងារក្នុងការផ្តល់សេវា និងក្នុងការពង្រឹងសមត្ថភាពថ្នាក់តំបន់សម្រាប់ការកសាងផែនការ ការរៀបចំកម្មវិធីវិនិយោគជាយុទ្ធសាស្ត្រ និងការផ្តល់ការគាំទ្រដល់រដ្ឋបាលថ្នាក់មូលដ្ឋាន ។

14 កិច្ចសន្ទនាស្តីពីថវិកា និងហិរញ្ញវត្ថុថ្នាក់ក្រោមជាតិ ក្នុងការគាំទ្រ NP-SNDD នាថ្ងៃទី១៣ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩

ឯកសារនេះផ្តល់គំនិតថា ថ្នាក់ស្រុកនឹងក្លាយជាចំណុចចាប់ផ្តើមសំខាន់សម្រាប់ការពិភាក្សា និងអនុវត្តការផ្ទេរមុខងារ (NCDD 2010a) ។

អត្ថបទនេះសូមធ្វើការបកស្រាយលើចំនុចគោលៗដែលចែងនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌផែនការ ៣ឆ្នាំខាងលើ ។ ទី១ ថ្នាក់ស្រុកបានទទួលការយកចិត្តទុកដាក់ ដោយសារជាថ្នាក់មួយមានវិមាត្រសេដ្ឋកិច្ច សម្រាប់ការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ។ ជាទូទៅ ក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ ថ្នាក់រដ្ឋបាលដែលគួរមានការទទួលខុសត្រូវច្រើនក្នុងការផ្តល់សេវា គួរមានទំហំប្រជាជនចាប់ពី ១០០.០០០ ទៅដល់ ២០០.០០០នាក់ (Boex 2009) ។ នៅកម្ពុជា ទំហំប្រជាជននៅថ្នាក់ឃុំមានជាមធ្យមប្រមាណ ៨.០០០នាក់ និងនៅថ្នាក់ស្រុកមានប្រហែល ៧១.០០០នាក់ ។ តាមចំនួននេះ ស្រុកគឺថ្នាក់រដ្ឋបាលដែលសមរម្យជាង សម្រាប់ការទទួលបានមុខងារច្រើនក្នុងការផ្តល់សេវា ។

ទី២ នៅថ្នាក់ស្រុកបច្ចុប្បន្ន ការិយាល័យជំនាញមានវត្តមាន និងសកម្មភាពតិចតួច ។ ស្ថានភាពបែបនេះអនុញ្ញាតឱ្យការធ្វើកំណែទម្រង់នៅថ្នាក់ស្រុកអាចចាប់ផ្តើមបានពីចំណុចថ្មីមួយ ដូច្នេះអាចកាត់បន្ថយការជំពាក់ជំពិនជាមួយប្រព័ន្ធ និងឥទ្ធិពលដែលមានស្រាប់ (NCDD 2010a) ។ ចំណុចនេះអាចជួយពន្លឿនការផ្ទេរមុខងារ និងកសាងប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលថ្មីមួយនៅថ្នាក់ស្រុក ។ ប៉ុន្តែមតិខ្លះទៀតយល់ថា ស្ថានភាពនេះគឺជាបញ្ហាប្រឈម ដោយហេតុថាគេនឹងមានការងារច្រើនដែលត្រូវធ្វើ ទម្រាំប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលថ្នាក់ស្រុកថ្មីអាចដំណើរការបាន ។ ឧទាហរណ៍ គេត្រូវកសាង និងដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់នូវប្រព័ន្ធសម្រាប់ការកសាងថវិកា លទ្ធកម្ម និងរតនាគារ ដែលសព្វថ្ងៃសឹងតែគ្មាននៅថ្នាក់ស្រុក ។ ម៉្យាងទៀត ការកសាងប្រព័ន្ធទាំងនេះត្រូវប្រឈមទាំងបញ្ហាបច្ចេកទេសផង និងបញ្ហានយោបាយផង ដែលនាំឱ្យដំណើរការនេះកាន់តែត្រូវមានការសម្របសម្រួល និងពិគ្រោះយោបល់ច្រើនទៀត ជាពិសេសរវាងកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ និងកំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ។

មួយវិញទៀត បើទោះជាថ្នាក់ស្រុកមានគុណសម្បត្តិខាងវិមាត្រសេដ្ឋកិច្ច គេក៏មិនត្រូវភ្លេចពីគណនេយ្យភាពរវាងថ្នាក់ស្រុក និងថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់នោះដែរ ។ ត្រង់ចំណុចនេះ ច្បាប់រៀបចំអង្គការបានធ្វើការបែងចែកគ្នារវាងប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលនៅជនបទ និងនៅទីប្រជុំជន ។ នៅទីប្រជុំជន សង្កាត់ត្រូវស្ថិតក្រោមបង្គាប់ និងការគ្រប់គ្រងរបស់ក្រុង[15] ។ ថ្នាក់ក្រុងគឺជាអ្នកធ្វើប្រតិភូកម្មមុខងារ និងការទទួលខុសត្រូវទៅឱ្យថ្នាក់សង្កាត់ ។ ថ្នាក់សង្កាត់នឹងមិនមានថវិកាផ្ទាល់ខ្លួនទេ ដូច្នេះត្រូវពឹងលើថវិការបស់ក្រុង[16] ។ ការរៀបចំបែបនេះ ផ្អែកលើហេតុផលថា ការអភិវឌ្ឍនៅទីប្រជុំជន ច្រើនប៉ះពាល់ដល់សង្កាត់លើសពីមួយ ដូច្នេះថ្នាក់ដែលខ្ពស់ជាងសង្កាត់ (ពោលគឺថ្នាក់ក្រុង) ត្រូវតែមានតួនាទីច្រើន (NCDD 2010a) ។

នៅទីជនបទ ច្បាប់រៀបចំអង្គការចែងថា ថ្នាក់ស្រុកត្រូវតែមានគណនេយ្យភាពចំពោះក្រុមប្រឹក្សាឃុំ/សង្កាត់[17] ។ ការរៀបចំបែបនេះសំដៅឱ្យមានតុល្យភាពរវាងកត្តាពីរ៖ កត្តាទី១ គឺសិទ្ធិរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ/សង្កាត់ ដោយសារពួកគេជាអ្នកទទួលការបោះឆ្នោតដោយផ្ទាល់ពីប្រជាជន និងកត្តាទី២ គឺគុណសម្បត្តិនៃថ្នាក់ស្រុកដែលមានវិមាត្រសេដ្ឋកិច្ច ។ ការរៀបចំនេះនឹងនាំឱ្យមានកិច្ចសហការរវាងស្រុក និងឃុំ/សង្កាត់ ក្នុងនោះថ្នាក់ស្រុកអាចធ្វើការកសាង និងអនុវត្តការងារអភិវឌ្ឍន៍ ទៅតាមលំដាប់អាទិភាពដែលបានពីថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់ ឯថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់នឹងមានសិទ្ធិបញ្ចេញមតិ ក្នុងការកសាងផែនការ និងការបែងចែកធនធានរបស់ស្រុក ។

---

15 មាត្រា ១១១ និង ១១២ នៃច្បាប់រៀបចំអង្គការ

16 មាត្រា ២៤៤ នៃច្បាប់រៀបចំអង្គការ

17 មាត្រា ៩៨ នៃច្បាប់រៀបចំអង្គការ

៥. បញ្ហាប្រឈមក្នុងជំហានខាងមុខ

៥.១. ការពិនិត្យពីមុខងារ និងការផ្ទេរមុខងារ

ច្បាប់រៀបចំអង្គការតម្រូវថា ក្រុមប្រឹក្សាថ្នាក់ក្រោមជាតិ នឹងត្រូវមានទាំងមុខងារជាជម្រើស និងមុខងារជាកាតព្វកិច្ច[18] ។ ក្របខ័ណ្ឌផែនការ ៣ឆ្នាំបន្ថែមទៀតថា ស្រុកនឹងទៅជាថ្នាក់រដ្ឋបាលមួយដែលសមស្របសម្រាប់គ្រប់គ្រង និងចាត់ចែងទាំងមុខងារជាជម្រើស និងមុខងារជាកាតព្វកិច្ច (NCDD 2010a) ។ ទាក់ទងនឹងការងារផ្ទេរមុខងារ មានបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួនដែលអាចកើតឡើងនាពេលអនាគត ។

ទី១ ការផ្ដោតលើថ្នាក់ស្រុក គឺជាការសមហេតុផលបើយោងតាមហេតុផលវិមាត្រសេដ្ឋកិច្ច ប៉ុន្តែក្នុងជំហានខាងមុខ គេត្រូវបង្កើតឱ្យមានយន្តការជាក់លាក់ ដើម្បីធានាថា សម្លេងរបស់ថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់ពិតជាមានទម្ងន់ ។ កន្លងមកពាក្យថា ពិគ្រោះយោបល់ទៅវិញទៅមក គេបានយកមកប្រើជាញឹកញាប់ ដើម្បីរៀបរាប់ពីរបៀបដែលថ្នាក់ស្រុក ត្រូវមានគណនេយ្យភាពចំពោះថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់ ។ នាពេលអនាគតដ៏ខ្លី គេត្រូវចែងឱ្យច្បាស់ជាងនេះ និងបង្កើតឱ្យមានយន្តការជាក់លាក់ ដើម្បីធានាថាគណនេយ្យភាពនោះពិតជាត្រូវបានអនុវត្ត ។ លើសពីនេះទៀត ការចូលរួម និងសម្លេងរបស់ឃុំ/សង្កាត់ទាក់ទងនឹងថ្នាក់ស្រុក គួរតែមានទាំងក្នុងដំណាក់កាលនៃការកសាងផែនការ និងបែងចែកថវិកា និងក្នុងការត្រួតពិនិត្យនិងតាមដាន ការអនុវត្តផែនការ និងថវិកាដែលអនុម័តនោះផងដែរ ។

ទី២ ការផ្ទេរមុខងារបន្ថែមទៅឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិ ក្នុងកម្រិតណាមួយនោះមានន័យថា គេត្រូវកាត់យកមុខងារទាំងនោះពីក្រសួង/ស្ថាប័ននៅថ្នាក់ជាតិ ។ មុនពេលច្បាប់រៀបចំអង្គការបានអនុម័តចេញនៅឆ្នាំ២០០៨ ការចូលរួមរបស់ក្រសួងជំនាញនៅថ្នាក់ជាតិក្នុងដំណើរការវិមជ្ឈការ គឺមានកម្រិតតិចតួច ។ ក្នុងពេលរៀបចំកម្មវិធីជាតិនៅឆ្នាំ២០០៨-០៩ តំណាងក្រសួងទាំងនេះ បានចូលរួមក្នុងសិក្ខាសាលាពិគ្រោះយោបល់នានា ហើយបានរៀបចំជាតារាងនៃមុខងារដែលក្រសួងរំពឹងថា នឹងធ្វើវិមជ្ឈការ ឬវិសហមជ្ឈការ ទៅឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិក្នុងរយៈពេល ៥ ឬ ១០ឆ្នាំទៅមុខ ។ តាមការសង្កេតនៅក្នុងសិក្ខាសាលាទាំងនេះ មានចំណុចគួរកត់សម្គាល់មួយចំនួនដូចតទៅ ។

ទី១ យើងសម្គាល់ឃើញថា វិស័យនីមួយៗមានភាពខុសៗគ្នា នៅពេលនិយាយពីវិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ ។ ឧទាហរណ៍ វិស័យអប់រំ និងសុខាភិបាល បានផ្ទេរការងារច្រើនទៅឱ្យមន្ទីរ ការិយាល័យ និងអង្គភាពរបស់គេនៅថ្នាក់ខេត្ត ស្រុក និងនៅមូលដ្ឋាន ។ ដូច្នេះនៅពេលរៀបចំជាតារាងមុខងារសម្រាប់ការផ្ទេរ វិស័យទាំងពីរនេះហាក់ទទួលយកនូវគំនិតស្ដីពីការផ្ទេរមុខងារ ទាំងផ្ទេរទៅឱ្យមន្ទីរ ការិយាល័យ និងអង្គភាពក្រោមឱវាទ (ពោលគឺវិសហមជ្ឈការ) និងទៅឱ្យក្រុមប្រឹក្សានៃរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ (ពោលគឺវិមជ្ឈការ) ។ វិស័យខ្លះទៀតដូចជា វិស័យកសិកម្ម សាធារណការ និងដឹកជញ្ជូន និងធនធានទឹក កន្លងមកមានលក្ខណៈមជ្ឈការច្រើន ដូច្នេះហាក់នៅមានការប្រុងប្រយ័ត្ន និងមិនទាន់ប្រាកដប្រជា ទាក់ទងនឹងការផ្ទេរមុខងារ ហើយច្រើនលើកពីមុខងារសម្រាប់វិសហមជ្ឈការ ជាជាងមុខងារសម្រាប់វិមជ្ឈការ[19] ។

ទី២ វិស័យនីមួយៗក៏ខុសគ្នាផងដែរ ទៅលើបច្ចេកទេសជំនាញក្នុងការផ្ដល់សេវា ។ ឧទាហរណ៍ ការផ្ដល់សេវាសុខាភិបាលមួយចំនួនទាក់ទងនឹងបច្ចេកទេសវេជ្ជសាស្ត្រដែលជាបច្ចេកទេសស្មុគស្មាញ ជាងការផ្ដល់សេវាអប់រំថ្នាក់មត្តេយ្យ និងបឋមសិក្សា ។ កត្តាបច្ចេកទេសទាំងនេះ ត្រូវបានមន្ត្រីវិស័យជំនាញលើកជាហេតុផលដែលនាំឱ្យពួកគេមានការរារែកក្នុងការផ្ទេរមុខងារតាមបែបវិមជ្ឈការទៅឱ្យក្រុមប្រឹក្សា ប៉ុន្តែចង់ធ្វើវិសហមជ្ឈការវិញ ។ មន្ត្រីជំនាញទាំងនេះយល់ថា នៅពេលផ្ទេរមុខងារទៅឱ្យក្រុមប្រឹក្សា ពេលនោះមន្ត្រីរបស់ក្រុមប្រឹក្សា នឹងក្លាយជាអ្នកផ្ដល់សេវាដែលទាក់ទងនឹងមុខងារនោះដោយផ្ទាល់ ។

---

18 ជំពូកទី៥ ផ្នែកទី២ នៃច្បាប់រៀបចំអង្គការ

19 ឧបសម្ព័ន្ធទី១ នៃ NP-SNDD

ឧទាហរណ៍ តាមការយល់របស់ពួកគេ ប្រសិនបើមុខងារក្នុងការផ្គត់ផ្គង់វ៉ាក់សាំងជម្ងឺណាមួយ ត្រូវបានផ្ទេរឱ្យទៅក្រុមប្រឹក្សា ពេលនោះមន្ត្រីរបស់ក្រុមប្រឹក្សាផ្ទាល់ នឹងចុះទៅធ្វើការចាក់វ៉ាក់សាំងដោយខ្លួនឯង[20] ។ ការយល់ឃើញបែបនេះ បាននាំឱ្យមន្ត្រីតាមវិស័យមានការរារែកក្នុងការធ្វើវិមជ្ឈការ ។

តាមពិត គំនិតនេះជាការយល់ច្រឡំមួយ ។ យោងតាមទ្រឹស្តីដែលបានលើកឡើងកន្លងមក ការធ្វើវិមជ្ឈការមុខងារមិនមែនមានន័យថា ក្រុមប្រឹក្សាត្រូវតែជាអ្នកដើរតួដោយផ្ទាល់ក្នុងការផលិត និងផ្តល់សេវាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងមុខងារនោះទេ ។ ការយល់ខុសខាងលើ គឺជាឧទាហរណ៍មួយនៃកង្វះខាតការយល់ដឹងពីគ្នាទៅវិញទៅមក រវាងមន្ត្រីជំនាញ និងមន្ត្រីដែលធ្វើការក្នុងក្របខ័ណ្ឌវិមជ្ឈការ ។ ចំណុចនេះបញ្ជាក់ថា នៅក្នុងដំណាក់កាលបន្ទាប់នៃកំណែទម្រង់ ទំនាក់ទំនង និងការយល់ដឹងពីគ្នារវាងភាគីទាំងពីរ គឺជាកត្តាសំខាន់ ។

ទី៣ នៅពេលធ្វើការផ្ទេរមុខងារ គេត្រូវមានគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានមួយចំនួន ទាក់ទងនឹងនិយមន័យនៃពាក្យមុខងារ ធាតុសំខាន់ៗរបស់មុខងារ គោលការណ៍សម្រាប់កំណត់ថា រដ្ឋបាលថ្នាក់ណាគួរទទួលយកមុខងារប្រភេទណា ។ល។ គោលការណ៍ទាំងនេះសំខាន់ណាស់ សម្រាប់កាត់បន្ថយការយល់ច្រឡំនៅពេលពិភាក្សាអំពីការផ្ទេរមុខងារ ។ ប៉ុន្តែសព្វថ្ងៃ គោលការណ៍ទាំងនេះមិនទាន់បានតាក់តែង និងមានការយល់ស្របនៅឡើយទេ ។ ដោយមើលឃើញពីកង្វះខាតបែបនេះ ជំនាញការរបស់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ខ្លះ បានចាប់ផ្តើមរៀបចំជាឯកសារជំនួយស្មារតីទាក់ទងនឹងគោលការណ៍ទាំងនេះ ។ នៅពេលការងារនេះចប់សព្វគ្រប់ និងទទួលយកដោយរាជរដ្ឋាភិបាល ការផ្សព្វផ្សាយ និងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលត្រូវចាប់ផ្តើមនៅតាមស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធទាំងឡាយ ដើម្បីឱ្យពួកគាត់បានយល់ពីគោលការណ៍ណែនាំទាំងនេះ ។

សព្វថ្ងៃ គោលគំនិតស្តីពីមុខងារនៅកម្ពុជា ទាំងនៅថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ នៅខ្វះភាពច្បាស់លាស់ ។ វិស័យមួយចំនួនដូចជា វិស័យអប់រំ និងសុខាភិបាល ដែលមានបទពិសោធន៍ក្នុងការធ្វើវិសហមជ្ឈការ បានរៀបចំជាសកម្មភាពតាមកម្មវិធី និងអនុកម្មវិធី ។ សកម្មភាពទាំងនេះ ទោះលម្អិតនិងមានភាពជាក់លាក់ តែមិនទាន់ចាត់ទុកថាជាមុខងារនៅឡើយទេ ព្រោះមានលក្ខណៈជាសកម្មភាពដែលត្រូវបានបំបែកទៅជាផ្នែកតូចៗ ក្នុងបំណងធ្វើឱ្យងាយស្រួលដល់ការកសាងថវិកាទៅតាមការងារលម្អិតនីមួយៗនោះ (Pak 2009a; Pak 2009b) ។

វិស័យខ្លះទៀត ដូចជា កសិកម្ម សាធារណការ និងធនធានទឹកជាដើម នៅមិនទាន់មានតារាងការងារបំបែកលម្អិត ដូចក្នុងវិស័យពីរខាងលើទេ ។ តួនាទី និងភារកិច្ចរបស់ក្រសួងក្នុងវិស័យទាំងនេះ នៅបន្តប្រើភាសាទូលំទូលាយដូចជា ការបង្កើត ការសម្របសម្រួល ការគាំទ្រ ការធានាលើការងារ ។ល។ ដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយ និងខ្វះភាពជាក់លាក់[21] ។ នៅក្នុងវិស័យទាំងនេះ ដើម្បីអាចស្វែងយល់ពីមុខងារជាក់លាក់ដែលពួកគេបានធ្វើ គឺត្រូវចុះទៅសាកសួរ និងអង្កេតដោយផ្ទាល់លើការអនុវត្តជាក់ស្តែងរបស់ពួកគេ ។

ទី៤ ការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងរវាងវិស័យជំនាញ និងកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ គឺជាការងារសំខាន់នៅជំហានបន្ទាប់ ។ បញ្ហាថាតើការភ្ជាប់នេះអាចប្រព្រឹត្តទៅបានកម្រិតណា អាស្រ័យលើប្រសិទ្ធភាពរបស់ គ.ជ.អ.ប និងជាពិសេសរបស់អនុគណៈកម្មាធិការមុខងារ និងធនធាន និងទៅលើភាពសកម្មរបស់ក្រុមការងារបច្ចេកទេសសម្រាប់វិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការ នៅតាមក្រសួងនីមួយៗ ។ នៅតាមក្រសួងខ្លះ ក្រុមការងារនេះបានចាប់ផ្តើមមានសកម្មភាព ប៉ុន្តែខ្លះទៀតហាក់មិនទាន់បានដំណើរការល្អនៅឡើយ ។ ប៉ុន្តែជាទូទៅ ក្រុមការងារទាំងនេះ នៅត្រូវការការគាំទ្រ និងបណ្តុះបណ្តាលសមត្ថភាពច្រើនទៀត ដើម្បីឱ្យពួកគេអាចក្លាយជាយន្តការបង្កឱ្យមានចំណុចប្រសព្វរវាងវិមជ្ឈការ និងការងារបច្ចេកទេសតាមវិស័យ[22] ។

---

20 ការសង្កេតមើលផ្ទាល់ខ្លួនក្នុងអំឡុងពេលនៃការតាក់តែងកម្មវិធីជាតិ (២០០៨/២០០៩)

21 ibid

22 ibid

ទី៥ ការផ្ទេរមុខងារ គឺជាដំណើរការមានរយៈពេលវែង ហើយអាចបន្តទៅហួសពីអាយុកាលរបស់កម្មវិធីរយៈពេល ១០ឆ្នាំ ដែលត្រូវបញ្ចប់នៅឆ្នាំ២០១៩ ទៅទៀត ។ ដំណើរការនេះនឹងកាន់តែមានរយៈពេលវែងទៅទៀតសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជាដែលមានរដ្ឋបាលមជ្ឈការខ្លាំងដូចបច្ចុប្បន្ន ។ សព្វថ្ងៃនេះ មិនត្រឹមតែវិមជ្ឈការប៉ុណ្ណោះទេដែលនៅមានកម្រិត សូម្បីតែវិសហមជ្ឈការតាមវិស័យ ក៏នៅមានកម្រិតដែរ (Pak and Craig 2008) ។ ចំណុចនេះមានន័យថា ពេលធ្វើការផ្ទេរមុខងារ ទាំងការផ្ទេរតាមវិមជ្ឈការ និងការផ្ទេរតាមវិសហមជ្ឈការ គឺត្រូវតែគិតព្រមគ្នា (NCDD 2010a) ។

ប្រអប់ទី ១៖ ជំហានបឋមក្នុងការពិភាក្សាអំពីការផ្ទេរមុខងារក្នុងវិស័យអប់រំ

វិស័យអប់រំ គឺជាវិស័យដែលមានបទពិសោធន៍ច្រើននៅក្នុងការងារវិសហមជ្ឈការ ។ តាំងពីឆ្នាំ២០០០មក វិស័យនេះ មានកម្មវិធីបង្ហូរថវិកាឱ្យទៅដល់សាលារៀន (World Bank 2005) ។ ផែនការជាយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់វិស័យអប់រំ (ឆ្នាំ២០០៦-១០) ក៏បានចាប់យកវិមជ្ឈការជាធាតុមួយសំខាន់ក្នុងការកសាងស្ថាប័ន និងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួនផងដែរ ។

នៅក្នុងសិក្ខាសាលានៃការរៀបចំកម្មវិធីជាតិអំពីការផ្ទេរមុខងារ ក្រសួងអប់រំបានបង្ហាញពីចេតនាធ្វើវិសហមជ្ឈការ និងវិមជ្ឈការនូវមុខងារក្នុងវិស័យរបស់ខ្លួន ។ ក្រុមការងារបច្ចេកទេសសម្រាប់វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការរបស់ក្រសួង បានដាក់ស្នើមុខងារចំនួន ១១ បន្ទាប់មកថ្នាក់ដឹកនាំក្រសួងបានសម្រេចយកមុខងារចំនួន ៦ សម្រាប់ការផ្ទេរក្នុងរយៈពេលពី ៥ ទៅ ១០ឆ្នាំទៅមុខ ។ មុខងារទាំងនោះរួមមាន (១) ការត្រួតពិនិត្យលើសកម្មភាពមិនមែនបច្ចេកទេសតាំងពីមត្តេយ្យសិក្សារហូតដល់ថ្នាក់មធ្យមសិក្សា (២) ការផ្តល់ការអប់រំកុមារតូច និងមត្តេយ្យសហគមន៍ (៣) ការផ្តល់ការអប់រំក្រៅប្រព័ន្ធ (៤) ការផ្តល់ការអប់រំបឋមសិក្សា (៥) ការធានាឱ្យមានការផ្តល់នូវសម្ភារៈ និងបរិក្ខារនៅតាមសាលារៀន (៦) ការផ្តល់ការអប់រំស្ថិតនៅក្រៅកម្មវិធីសិក្សា ដូចជាតន្ត្រី កីឡា* ។ល ។

ការកំណត់មុខងារខាងលើ គឺជាការសាកល្បង ដើម្បីជម្រុញឱ្យមានការចូលរួមពីក្រសួងជំនាញនៅក្នុងដំណើរការវិមជ្ឈការ ។ ដើម្បីអាចអនុវត្តបាន គេត្រូវធ្វើការសិក្សាល្អិតល្អន់បន្ថែមអំពីហេតុផលដូចជា ហេតុអ្វីបានជាមុខងារមួយគួរផ្ទេរ? ផ្ទេរទៅឱ្យថ្នាក់ណា? និងលើផ្នែកណា? តើគួរផ្ទេរតាមវិមជ្ឈការ ឬវិសហមជ្ឈការ? ហេតុអ្វី? ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងសំណួរទាំងនេះ ត្រូវមានការយល់ដឹងទាំងខាងវិមជ្ឈការផង និងវិសហមជ្ឈការផង និងទាំងការងារផ្តល់សេវាអប់រំផង ។

កាន់តែស្មុគស្មាញជាងនេះទៀត គឺការប៉ាន់ស្មាន និងរៀបចំប្រព័ន្ធផ្ទេរធនធាន និងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងធនធាន ដែលត្រូវភ្ជាប់ជាមួយនឹងមុខងារ ។ សព្វថ្ងៃ វិស័យអប់រំមានកម្មវិធីចំនួន ១២ ដែលជាខ្ទង់ចំណាយចរន្ត និងមានកម្មវិធីសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍស្ថាប័នដែលជាខ្ទង់ចំណាយមូលធន (MOEYS 2005b; Pak 2009a) ។ ចេញពីចំណុចនេះ នៅពេលធ្វើការផ្ទេរមុខងារ ដំបូងគេត្រូវកំណត់មុខងារដែលត្រូវផ្ទេរ និងធ្វើការប៉ាន់ស្មានថា តើមុខងារនោះតម្រូវឱ្យមានធនធានប៉ុន្មាន ។ ការប៉ាន់ស្មាននេះ ជួបការលំបាកដោយសារកង្វះខាតព័ត៌មានអំពីការចំណាយថវិកាពីគ្រប់ប្រភព និងការភ្ជាប់ចំណាយទាំងនោះទៅនឹងមុខងារនីមួយៗ ។

របាយការណ៍ថ្មីៗនេះបញ្ជាក់ថា ព័ត៌មានអំពីថវិកាក្នុងវិស័យអប់រំ បានបែកខ្ញែកយ៉ាងហោចជាបីផ្នែក គឺព័ត៌មានទាក់ទងនឹង (១) ចំណាយចរន្តបានមកពីហិរញ្ញប្បទានក្នុងស្រុក (២) ចំណាយមូលធនបានមកពីហិរញ្ញប្បទានក្នុងស្រុក និង (៣) ចំណាយនានាបានមកពីហិរញ្ញប្បទានរបស់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ។ នាយកដ្ឋានហិរញ្ញវត្ថុរបស់ក្រសួងអប់រំ រក្សាទុកតែព័ត៌មានប្រភេទទី១ប៉ុណ្ណោះ ។ ព័ត៌មានប្រភេទទី២ មានរក្សាទុកជាតួលេខរួមនៅក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ និងប្រភេទទី៣ អាចទទួលបានពីអង្គភាពគ្រប់គ្រងគម្រោងនីមួយៗ ។ ទោះមានការខិតខំប្រមូលផ្តុំព័ត៌មានទាំងអស់នេះក្តី (ជាពិសេសទាក់ទងនឹងពត៌មាននៃការគាំទ្ររបស់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល) សូម្បីតែមន្ត្រីក្នុងក្រសួងអប់រំ ក៏នៅមានការលំបាកក្នុងការកំណត់ថា តើមុខងារណាមួយកន្លងមកបានប្រើប្រាស់ធនធានអស់ប៉ុន្មាន និងមកពីប្រភពណាខ្លះនោះដែរ (Pak 2009a)។

ទី៦ ទោះការផ្ទេរមុខងារ ត្រូវធ្វើឡើងតាមវិមជ្ឈការ ឬតាមវិសហមជ្ឈការក្តី ក្រុមប្រឹក្សាថ្នាក់ក្រោមជាតិត្រូវធ្វើការពង្រឹងសមត្ថភាពបន្ថែម ។ សម្រាប់មុខងារដែលផ្ទេរតាមវិមជ្ឈការ ក្រុមប្រឹក្សាត្រូវមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការធានាឱ្យមានគណនេយ្យភាពទៅលើការបំពេញមុខងារទាំងនោះ ។ ពេលមុខងារត្រូវបានផ្ទេរតាមវិសហមជ្ឈការ ក្រុមប្រឹក្សាត្រូវពង្រឹង

* សិក្ខាសាលានៃការតាក់តែងកម្មវិធីជាតិ ថ្ងៃទី១១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨

សមត្ថភាពរបស់ខ្លួន ជាពិសេសទាក់ទងនឹងការកសាងផែនការអភិវឌ្ឍន៍ ការធ្វើសមាហរណកម្មផែនការ និងថវិការបស់មន្ទីរជំនាញ និងការសម្របសម្រួលតាមខ្សែទទឹង និងការត្រួតពិនិត្យតាមដានការអនុវត្តការងារ ។

ក្របខ័ណ្ឌនៃផែនការ ៣ឆ្នាំ បានលើកជាជម្រើសមួយថា ជាដំបូង ការផ្ទេរមុខងារអាចចាប់ផ្តើមជាវិសហមជ្ឈការនៅថ្នាក់ខេត្ត និងជាប្រតិភូកម្មចុះកិច្ចសន្យានៅថ្នាក់ស្រុក ។ នៅដំណាក់កាលនេះ គេគួរចាប់ផ្តើមជាគម្រោងសាកល្បង បន្ទាប់មកអាចពង្រីកទៅទូទាំងប្រទេស ។ សម្រាប់ការចុះកិច្ចសន្យា ថ្នាក់ស្រុកនឹងដើរតួជាស្ថាប័នមានស្វ័យភាពទទួលអនុវត្តកម្មវិធី និងគម្រោងអាទិភាពរបស់ថ្នាក់ជាតិ (NCDD 2010a) ។ ពិតណាស់ នៅពេលអនុវត្តជាក់ស្តែង ការរៀបចំនឹងមានការខុសប្លែកគ្នាពីវិស័យមួយទៅវិស័យមួយ ឯការបែងចែកតួនាទីរវាងថ្នាក់នីមួយៗ ក៏នឹងខុសគ្នាដែរ ។

៥.២. ចំណូលផ្ទាល់ និងមូលធនផ្ទេរពីថវិការដ្ឋ

ហិរញ្ញវត្ថុដើរតាមមុខងារ គឺជាគោលការណ៍សំខាន់នៃវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ទាំងនៅក្នុងទ្រឹស្តី ទាំងនៅក្នុងការអនុវត្តនៅកម្ពុជា ។ ដូចបានលើកឡើងខាងលើ ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុបច្ចុប្បន្ន នៅមានលក្ខណៈមជ្ឈការខ្លាំង ។ ទោះយ៉ាងនេះក្តី ច្បាប់រៀបចំអង្គការ និងឯកសារគោលនយោបាយផ្សេងៗទៀតបានចែងច្បាស់ថា ថ្នាក់ក្រោមជាតិត្រូវទទួលបានធនធានហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់គ្រប់គ្រង និងចាត់ចែងការទទួលខុសត្រូវ និងមុខងារដែលផ្ទេរឱ្យ (NCDD 2010a) ។ ក្នុងន័យនេះ ថ្នាក់ក្រោមជាតិ នឹងទទួលបានចំណូលពីប្រភពនៅមូលដ្ឋាន និងពីប្រភពថវិការដ្ឋ ក្នុងរូបភាពជាមូលនិធិផ្ទេរមានភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌ និងមូលនិធិផ្ទេរគ្មានភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌ[23] ។

ពេលនិយាយពីហិរញ្ញវត្ថុថ្នាក់ក្រោមជាតិ គេត្រូវមានជាប្រព័ន្ធមួយជាក់លាក់ ។ ប្រព័ន្ធនោះមានធាតុបីសំខាន់ ដែលត្រូវបង្កើតឡើងដើម្បីឆ្លើយតបនឹងចំណោទបីដូចតទៅ (១) តើមុខងារណាគួរគ្រប់គ្រង និងចាត់ចែងដោយធនធានហិរញ្ញវត្ថុប្រភេទណា? (២) តើធនធានទាំងនោះត្រូវផ្ទេរតាមរបៀបណា ដើម្បីធានាឱ្យមានភាពទៀងទាត់ និងតម្លាភាព? និង (៣) តើប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងបែបណាអាចធានាឱ្យមានការប្រើប្រាស់ធនធានដែលផ្តល់ឱ្យប្រកបដោយគណនេយ្យភាព? បច្ចុប្បន្ន រាជរដ្ឋាភិបាលមិនទាន់មានគោលនយោបាយដែលឆ្លើយតបនឹងសំណួរទាំងនេះនៅឡើយទេ ។ ប៉ុន្តែមានជាចំណុចគោលសំខាន់ៗមួយចំនួនដែលបានលើកឡើងដោយក្របខ័ណ្ឌផែនការ ៣ឆ្នាំ ដូចមានសង្ខេបក្នុងតារាងខាងក្រោម៖

តារាង ៣៖ ប្រភេទនៃមុខងារ និងធនធានហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់គ្រប់គ្រង និងចាត់ចែងប្រភេទមុខងារនីមួយៗ

ប្រភេទមុខងារ និងការទទួលខុសត្រូវ	*ធនធានហិរញ្ញវត្ថុត្រូវយកមកប្រើ*
- មុខងារទូទៅ (ជាជម្រើស) - កិច្ចការរដ្ឋបាល	- ចំណូលផ្ទាល់នៅមូលដ្ឋាន (ទាំងពន្ធ និងមិនមែនពន្ធ) - មូលនិធិផ្ទេរគ្មានភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌ
- មុខងារជាក់លាក់ ត្រូវបានធ្វើប្រតិភូកម្មឲ្យ	- ហិរញ្ញប្បទានតាមការចុះកិច្ចសន្យា ទទួលបានពីភ្នាក់ងារដែលធ្វើប្រតិភូកម្មឱ្យ
- មុខងារជាក់លាក់ ត្រូវបានប្រគល់ឲ្យ	- មូលនិធិផ្ទេរមានភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌ
- កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍មូលធនជាប់ទាក់ទងជាមួយនឹងមុខងារ និងការទទួលខុសត្រូវខាងលើ (ឧទាហរណ៍៖ ការវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ការការពារធនធានធម្មជាតិ និងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចមូលដ្ឋាន)	- ហិរញ្ញប្បទានតាមគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍

(ប្រភព៖ NCDD 2010a, p.9)

23 មាត្រា ២៤៦ ២៤៧-៩ នៃច្បាប់រៀបចំអង្គការ

ពេលធ្វើកំណែទម្រង់ រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិនឹងទទួលបានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការប្រមូលចំណូលផ្ទាល់ ទាំងពន្ធ និងមិនមែនពន្ធ ។ ពេលនោះ ទី១ គេត្រូវសម្រេចថាតើរដ្ឋបាលថ្នាក់ណា ត្រូវទទួលបានចំណូលពន្ធ និងមិនមែនពន្ធមួយណា ។ ការរៀបចំឱ្យមានចំណូលចែករំលែក (ទាំងពន្ធ និងមិនមែនពន្ធ) ក៏ត្រូវបានលើកជាជម្រើសមួយដែរ ។ ទី២ ដើម្បីលើកកម្ពស់ស្វ័យភាពហិរញ្ញវត្ថុរបស់ថ្នាក់ក្រោមជាតិ និងពង្រឹងគណនេយ្យភាពចំពោះប្រជាជន ថ្នាក់ក្រោមជាតិត្រូវទទួលបានឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងកម្រិតណាមួយ ក្នុងការកំណត់មូលដ្ឋានពន្ធ និងអត្រាពន្ធ ដែលពួកគេអាចប្រមូលនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌមួយដែលកំណត់ដោយច្បាប់របស់រដ្ឋ (NCDD 2010a) ។

ការអនុញ្ញាតឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិ មានឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការកំណត់អត្រាពន្ធ ត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងសិក្ខាសាលាតាក់តែងកម្មវិធីជាតិ ។ សេណារីយ៉ូមួយ គឺអនុញ្ញាតឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិកំណត់អត្រា នៅក្នុងរង្វង់មួយដែលកំណត់ដោយច្បាប់ ។ សិក្ខាកាមចូលរួមហាក់យល់ស្របថា នេះជាសេណារីយ៉ូល្អមួយ ។ ប៉ុន្តែគេត្រូវគិតពីតថភាពជាក់ស្តែងក្នុងការអនុវត្តសេណារីយ៉ូនេះ ។ មន្ត្រីពន្ធដារជាន់ខ្ពស់ម្នាក់បានលើកថា សេណារីយ៉ូនេះល្អ ប៉ុន្តែប្រហែលជាត្រូវការពេល ៥ ទៅ ១០ឆ្នាំទៀត ទើបអាចដាក់ឱ្យអនុវត្តបាន ដោយសារប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលពន្ធដារសព្វថ្ងៃនៅទន់ខ្សោយ ឯប្រជាជនកម្ពុជាមួយភាគធំ នៅមិនទាន់ទម្លាប់នឹងវប្បធម៌នៃការបង់ពន្ធជូនរដ្ឋនៅឡើយ ។ គំនិតលើកឡើងដោយមន្ត្រីពន្ធដារនៅខាងលើ មានភាពសមហេតុផល និងគួរយកមកពិចារណា[24] ។

ភាពទន់ខ្សោយនៅក្នុងប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលចំណូលមិនមែនពន្ធ ក៏អាចពន្យឺតការរៀបចំឱ្យមានការប្រមូលចំណូលមិនមែនពន្ធនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិដែរ ។ មន្ត្រីនាយកដ្ឋានចំណូលមិនមែនពន្ធនៃក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ បានលើកថា សព្វថ្ងៃសិទ្ធិក្នុងការប្រមូលចំណូលមិនមែនពន្ធ មិនមែនស្ថិតក្រោមដែនសមត្ថកិច្ចរបស់នាយកដ្ឋាននេះតែមួយទេ ប៉ុន្តែស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ក្រសួង និងនាយកដ្ឋានមួយចំនួន ដូចជាក្រសួងកសិកម្ម ក្រសួងឧស្សាហកម្ម រ៉ែ និងថាមពល ។ល។ ចំណុចនេះមានន័យថា នៅពេលពិភាក្សាអំពីការផ្ទេរសិទ្ធិប្រមូលចំណូលមិនមែនពន្ធទៅឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិ ការចូលរួមពីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុតែមួយក្រសួងមិនគ្រប់គ្រាន់ឡើយ គឺត្រូវមានការពិភាក្សាជាមួយក្រសួង និងនាយកដ្ឋានផ្សេងៗទៀតដែលមានសិទ្ធិប្រមូលចំណូលនេះដែរ ។ រឿងនេះធ្វើឱ្យការសម្របសម្រួលកាន់តែមានសារៈសំខាន់ថែមទៀត ។

ទោះមានបញ្ហាប្រឈមយ៉ាងនេះក្តី ការរៀបចំឱ្យមានការប្រមូលចំណូលពន្ធ និងមិនមែនពន្ធនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ មិនមែនចាប់ផ្តើមពីកម្រិតទទេស្អាតមួយនោះទេ ។ ដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៩៨មក ថ្នាក់ខេត្តត្រូវបានប្រគល់សិទ្ធិឱ្យប្រមូលចំណូលជាពន្ធ និងមិនមែនពន្ធមួយចំនួន (Bartholomew and Betley 2004) ។ ការអនុវត្តកន្លងមកនេះអាចយកមកធ្វើជាបទពិសោធន៍ សម្រាប់ការអនុវត្តនាពេលអនាគត ។ ប៉ុន្តែថ្នាក់ស្រុកកន្លងមក មិនត្រូវបានប្រគល់សិទ្ធិប្រមូលចំណូលដូចថ្នាក់ខេត្តឡើយ (Ojendal and Kim 2008) ។

បើទោះជាចំណូលនៅមូលដ្ឋាន មានសារៈសំខាន់នៅក្នុងការងារវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុក្តី យោងតាមស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ន គេរំពឹងថា ក្នុងរយៈពេលខ្លី និងមធ្យម ថ្នាក់ក្រោមជាតិនឹងបន្តពឹងផ្អែកលើមូលនិធិផ្ទេរពីថ្នាក់ជាតិ ។ សម្រាប់ថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់ គេអាចដកស្រង់បទពិសោធន៍ជាច្រើនអំពីការអនុវត្តការផ្ទេរមូលនិធិឃុំ/សង្កាត់កន្លងមក ។ នៅថ្នាក់ខេត្ត ការផ្ទេរឧបត្ថម្ភធនកន្លងមកក៏អាចប្រើជាចំណុចប្រៀបធៀបមួយ សម្រាប់រៀបចំឱ្យមានការផ្ទេរមូលនិធិក្នុងពេលអនាគត ។ ចំណុចខ្វះខាតមួយគឺ ប្រព័ន្ធផ្ទេរឧបត្ថម្ភធនឲ្យខេត្តកន្លងមក មិនមានប្រើជារូបមន្តច្បាស់លាស់ សម្រាប់ការបែងចែកថវិកាទៅឱ្យខេត្តនីមួយៗទេ ដែលនាំឱ្យមានអសមភាពតាមតំបន់ (Boex 2009) ។

សម្រាប់ថ្នាក់ស្រុក និងក្រុង នៅមានការងារជាច្រើនត្រូវរៀបចំ ។ ដំបូងគេត្រូវរៀបចំប្រព័ន្ធថវិកាមួយថ្មី ដើម្បីដាក់ឱ្យថ្នាក់ស្រុក និងក្រុងប្រើប្រាស់ ។ ត្រង់នេះ ក្របខ័ណ្ឌនៃផែនការអនុវត្ត ៣ឆ្នាំ បានលើកឡើងជាជម្រើសហិរញ្ញប្បទាន បីសំខាន់ៗ សម្រាប់ការគ្រប់គ្រង និងចាត់ចែងមុខងារទូទៅ (ពោលគឺមុខងារជាជម្រើស) នៅថ្នាក់ស្រុក និងក្រុង ។ ជម្រើស

---

24 កិច្ចសម្ភាសជាមួយមន្ត្រីពន្ធដារ នៅថ្ងៃទី២១ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៩

ទី១ គេនឹងបង្កើតឱ្យមានជាមូលនិធិស្រុក/ក្រុង (ដែលមានលក្ខណៈស្រដៀងនឹងមូលនិធិឃុំ/សង្កាត់) ហើយកំណត់ចំនួនមូលនិធិឲ្យស្មើនឹង 0,៥% ឬ ១,0% នៃចំណូលក្នុងស្រុករបស់ជាតិ ហើយប្រើរូបមន្តប្រកបដោយតម្លាភាពមួយ ដើម្បីបែងចែកមូលនិធិនោះទៅឱ្យស្រុក និងក្រុង ។ ជម្រើសទី២ គេនឹងបង្កើនចំនួនមូលនិធិឃុំ/សង្កាត់ពី ២,៨% ទៅ ៣,៥% ធៀបនឹងចំណូលក្នុងស្រុករបស់ជាតិ សម្រាប់រយៈពេលពីឆ្នាំ២០១១-២០១៣ ។ ក្នុងរយៈពេលនេះ ឃុំ/សង្កាត់នឹងទទួលបានមូលនិធិក្នុងចំនួនមួយថេរ ឯចំនួនដែលនៅសល់ (សមតុល្យ) នឹងត្រូវផ្ទេរឱ្យទៅថ្នាក់ស្រុក និងក្រុង ។ ជាជម្រើសទី៣ គេនឹងបែងចែកថវិកាជាតិមួយផ្នែកសម្រាប់ថ្នាក់ស្រុក និងក្រុង ហើយចាត់ចែងថវិកានេះក្នុងលក្ខណៈស្រដៀងគ្នានឹងមូលនិធិដែលផ្ទេរឱ្យសាលាខេត្តនាពេលបច្ចុប្បន្ន (NCDD 2010a) ។

នៅពេលផែនការ ៣ឆ្នាំលម្អិតបានអនុម័តហើយនៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១០ រាជរដ្ឋាភិបាលបានសម្រេចយកជម្រើសទី១ ពោលគឺការបង្កើតឱ្យមានមូលនិធិស្រុក និងក្រុង ។ សេចក្តីសម្រេចនេះ បានបើកផ្លូវឱ្យថ្នាក់ស្រុកមានសិទ្ធិទទួលបានថវិកាផ្ទាល់របស់ខ្លួន ដែលពីមុនមក ពួកគេមិនដែលបានទទួល ។ គួរបញ្ជាក់ថា ថវិកាផ្ទាល់ខ្លួននៅទីនេះ មានន័យថា ថ្នាក់ស្រុក/ក្រុងនឹងមានឆន្ទានុសិទ្ធិ ក្នុងការបែងចែកថវិកានោះ ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការនៅមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន អនុលោមតាមច្បាប់គ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈទាំងឡាយ ។ ដូច្នេះ ថ្នាក់ស្រុក និងក្រុងនឹងមានស្វ័យភាពហិរញ្ញវត្ថុមួយនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ ។

ចំណោទស្តីពីស្វ័យភាពហិរញ្ញវត្ថុ ទាក់ទងដោយផ្ទាល់ជាមួយនឹងការរៀបចំប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។ ក្នុងដំណាក់កាលដំបូងនេះ យើងសង្កេតឃើញថា នៅមានភាពប្រទាំងប្រទើសគ្នាខ្លះរវាងច្បាប់រៀបចំអង្គការ (ដែលណែនាំពីប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលបែបវិមជ្ឈការ) និងច្បាប់គ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ (ដែលនៅប្រកាន់យកគោលការណ៍មជ្ឈការទាក់ទងនឹងការងារហិរញ្ញវត្ថុ) ។ ច្បាប់គ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុឆ្នាំ២០០៨ ចែងថា រដ្ឋបាលថ្នាក់ជាតិ គឺជាអ្នកអនុម័តលើថវិការបស់ថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។ ការចែងនេះនឹងផ្តល់អំណាចដល់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុនូវអំណាចក្នុងការចរចា និងអនុម័តថវិការបស់ថ្នាក់ក្រោមជាតិ មុនពេលឈានដល់ការអនុម័តចុងក្រោយដោយរដ្ឋសភាជាតិ[25] ។

ពេលអនុវត្តថវិកា តាមច្បាប់គ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ តួនាទីរបស់រតនាគារជាតិ និងសាខារតនាគារនៅតាមខេត្តនឹងមានតួនាទីសំខាន់ ។ តួនាទីនោះមាន ការជួយចាត់ចែងការដកប្រាក់ចំណាយ ការរក្សាទុកបញ្ជីគណនេយ្យ និងការធ្វើរបាយការណ៍ជាប់ពាក់ព័ន្ធ ។ នៅក្នុងសិក្ខាសាលាតាក់តែងកម្មវិធីជាតិ មន្ត្រីរតនាគារជាតិបានលើកឡើងថា ខាងរតនាគារកំពុងរៀបចំការងារមួយចំនួន ដើម្បីគាំទ្រដល់ដំណើរការវិមជ្ឈការ រួមមាន ការរៀបចំឱ្យមានប្លង់គណនេយ្យថ្មី សម្រាប់ថ្នាក់ស្រុក និងក្រុង ការបង្កើតឱ្យមានយន្តការសម្រាប់ការផ្ទេរថវិកាទៅឱ្យថ្នាក់នេះ និងការងាររៀបចំការិយាល័យ និងបុគ្គលិកចាំបាច់មួយចំនួន[26] ។

ក្នុងរូបភាពមួយ តួនាទីសកម្មភាពរបស់រតនាគារអាចធ្វើឱ្យគេយល់ថា ជាការជម្រុញការងារបែបមជ្ឈការនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។ ប៉ុន្តែតួនាទីនេះសំខាន់ណាស់ សម្រាប់ការគាំពារ និងឃ្លាំមើលការចំណាយធនធានសាធារណៈ ។ ដូច្នេះ នៅពេលនិយាយពីការរៀបចំប្រព័ន្ធថវិកាថ្នាក់ក្រោមជាតិ សំណួរមិនមែននៅត្រង់ថា តើថ្នាក់ជាតិត្រូវធ្វើ ឬថ្នាក់ក្រោមជាតិត្រូវធ្វើនោះទេ ។ សំខាន់ត្រូវស្វែងរកតុល្យភាពរវាងកត្តាពីរគឺទី១ ស្វ័យភាពហិរញ្ញវត្ថុរបស់ថ្នាក់ក្រោមជាតិ និងទី២ ការធានាគណនេយ្យភាពក្នុងការប្រើប្រាស់ធនធានដែលបានប្រគល់ទៅឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិឱ្យបាន ដោយអនុលោមទៅតាមច្បាប់ និងវិធានពាក់ព័ន្ធរបស់ជាតិ ។ គេរំពឹងថា ចំណុចលម្អិតបន្ថែមលើបញ្ហានេះ នឹងមានចែងនៅក្នុងច្បាប់របបហិរញ្ញវត្ថុ និងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ដែលនឹងត្រូវអនុម័តនាពេលឆាប់ៗនេះ[27] ។

---

25 ច្បាប់ហិរញ្ញវត្ថុ ឆ្នាំ២០០៨ ជំពូកទី៣ និងទី៤

26 កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយមន្ត្រីរតនាគារ

27 សុន្ទរកថារបស់ឯកឧត្តម គាត ឈន់ នៅក្នុងសិក្ខាសាលាជាតិ ឆ្នាំ២០១០ ស្តីពីការរៀបចំផែនការសកម្មភាព និងថវិការបស់គណៈកម្មាធិការជាតិសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ (គ.ជ.អ.ប) ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី៦-៧ តុលា ២០០៩ ។

ប្រអប់ទី ២៖ ការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងរវាងកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ និងការផ្តល់សេវាតាមវិស័យ៖ ករណីវិស័យកសិកម្ម និងធនធានទឹក

ទាក់ទងនឹងការបែងចែកថវិការវាងថ្នាក់ក្រសួង និងថ្នាក់មន្ទីរ វិស័យកសិកម្ម និងធនធានទឹក នៅមានលក្ខណៈមជ្ឈការខ្លាំង បើធៀបនឹងវិស័យអប់រំ (RGC 2008a) ។ ដូចមានចែងនៅយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់វិស័យកសិកម្ម និងធនធានទឹក (២០០៦-១០) វិស័យទាំងពីរនេះត្រូវសង្កត់ធ្ងន់ជាពិសេសលើ (១) ការលើកកម្ពស់វិស័យកសិកម្ម និង (២) ការស្តារ និងកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ។ គោលនយោបាយនេះមាន ៨ផ្នែក ដែលនៅទីនេះសូមលើកយកតែ ២ចំណុចមកធ្វើជាឧទាហរណ៍៖

- ផ្នែកទី ៧៖ បង្កើនផលិតភាពនៅក្នុងវិស័យកសិកម្ម
- ផ្នែកទី ៥៖ លើកកម្ពស់សិទ្ធិអំណាចរបស់ប្រជាជន និងសហគមន៍

ថ្មីៗនេះ ការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញលើចំណាយសាធារណៈ (ហៅកាត់ជាភាសាអង់គ្លេសថា PER) សម្រាប់វិស័យកសិកម្ម និងធនធានទឹក បានផ្តល់ជារបកគំហើញគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍មួយចំនួន ។ ទី១ គេរកឃើញថា នៅក្នុងវិស័យទាំងពីរ ការធ្វើវិភាគលើមុខងារមានការលំបាក ដោយសារចំណាត់ថ្នាក់ថវិកាបច្ចុប្បន្នមិនធ្វើតាមមុខងារទេ តែធ្វើតាមអង្គភាពរដ្ឋបាល (ពោលគឺបែងចែងតាមក្រសួង និងនាយកដ្ឋាន) និងតាមចំណាត់ថ្នាក់សេដ្ឋកិច្ច (ពោលគឺបែងចែងរវាងចំណាយចរន្ត និងចំណាយមូលធន) ។ ដោយសារមានការលំបាកបែបនេះ PER បានសម្រេចប្រើប្រាស់ថវិកាចរន្ត តាមនាយកដ្ឋាន ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការវិភាគចំណាយតាមមុខងារ (World Bank forthcoming) ។

របកគំហើញក្នុងវិស័យកសិកម្ម បង្ហាញថា សេវាផ្សព្វផ្សាយកសិកម្មសំខាន់ជាខ្លាំងសម្រាប់ការបង្កើនផលិតភាព (ផ្នែកទី៧ ខាងលើ) ប៉ុន្តែសេវានេះទទួលបានត្រឹមតែ ២,៨% (ប្រហែល ១២១២លានរៀល) នៃចំណាយចរន្តសរុបរបស់ក្រសួងប៉ុណ្ណោះនៅឆ្នាំ២០០៨ ។ ប៉ុន្តែក្នុងពេលជាមួយគ្នា សេវាផ្សព្វផ្សាយកសិកម្មទទួលបានជំនួយជាច្រើនពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ ពោលគឺប្រហែល ៩៥% នៃចំណាយសរុបលើសេវានេះ ក្នុងឆ្នាំ២០០៨ (ប្រហែល ២៤.៣៨៩លានរៀល) (World Bank forthcoming) ។

ទាក់ទិននឹងការផ្ទេរមុខងារ ក្នុងវិស័យកសិកម្មវិញ នៅក្នុងសិក្ខាសាលានៃការតាក់តែងកម្មវិធីជាតិ ក្រសួងកសិកម្មបានលើកជាមុខងារចំនួន ១០ សម្រាប់ការពិចារណានឹងផ្ទេរក្នុងរយៈពេល ៥ ទៅ ១០ឆ្នាំខាងមុខ ក្នុងនោះក៏មានមុខងារក្នុងការផ្តល់សេវាផ្សព្វផ្សាយកសិកម្មផងដែរ ។ យោងតាមរបកគំហើញរបស់ PER ខាងលើ យើងអាចរំពឹងថា ប្រសិនបើមានការផ្ទេរមុខងារនេះមែន អាចមានការប៉ះពាល់ខ្លាំងទៅលើការផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ដែលមានទំហំច្រើនលើសលុប បើធៀបនឹងហិរញ្ញប្បទានពីថវិកាជាតិ ។

ខាងលើនេះជាឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែងមួយបង្ហាញថាការធ្វើវិមជ្ឈការអាចប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ទៅលើរបៀបរបបនៃការផ្តល់ជំនួយពីដៃគូអភិវឌ្ឍន៍។ ដោយសារហេតុផលនេះ មានម្ចាស់ជំនួយខ្លះបានចាប់ផ្តើមពិនិត្យមើលថា តើគម្រោងរបស់ខ្លួនគួរកែប្រែយ៉ាងណា ដើម្បីឱ្យសមស្របនឹងគោលនយោបាយវិមជ្ឈការរបស់រដ្ឋាភិបាល ។ ឧទាហរណ៍ ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី បានពិនិត្យលើគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទជុំវិញទន្លេសាបរបស់ខ្លួន ដែលមានទំហំ ៥៥ លានដុល្លារ ហើយបានរកឃើញថា សព្វថ្ងៃគម្រោងនេះប្រើប្រាស់ធនធានយ៉ាងច្រើន សម្រាប់ចំណាយរដ្ឋបាលនៅក្នុងអង្គភាពអនុវត្តគម្រោង ។ គេក៏បានលើកជាជម្រើសមួយដែរថា នាពេលអនាគត ការអនុវត្តផ្ទាល់នៅក្នុងគម្រោង អាចនឹងធ្វើនៅថ្នាក់ស្រុកដែលជាថ្នាក់នឹងត្រូវទទួលបានមុខងារច្រើន (Niazi and Lamont forthcoming) ។

វិស័យធនធានទឹក មានចំណុចខុសពីវិស័យកសិកម្មនៅត្រង់ថា វិស័យនេះចំណាយច្រើនលើការផ្តល់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ជាជាងការផ្តល់សេវា ។ ហេតុដូច្នេះ វិស័យធនធានទឹកមានខ្ទង់ចំណាយមូលធនច្រើនជាងវិស័យកសិកម្ម ។ PER បានជ្រើសយកនាយកដ្ឋានវិស្វកម្មមកធ្វើការត្រួតពិនិត្យ ។ នាយកដ្ឋាននេះ មានតួនាទីកសាង ជួសជុល និងថែរក្សាសំណង់ធារាសាស្ត្រ ។ គេរកឃើញថា ចំណាយសម្រាប់ការជួសជុល និងថែទាំ មានទំហំតូចជាខ្លាំង បើធៀបនឹងចំណាយសរុបរបស់នាយកដ្ឋានទាំងមូល ពោលគឺប្រមាណតែ ១០% នៅចន្លោះឆ្នាំ២០០៦ - ២០០៨ និងប្រមាណ ១៤% នៅឆ្នាំ២០០៩ បើគិតជាចំនួន គឺប្រមាណ ១លានដុល្លារ ។ របកគំហើញនេះ បញ្ជាក់ពីភាពខ្វះខាតការគាំទ្រពីរដ្ឋាភិបាលទៅលើការធានានិរន្តរភាពនៃសំណង់ធារាសាស្ត្រជាច្រើននៅក្នុងប្រទេស (World Bank forthcoming) ។

ទាក់ទិននឹងការផ្ទេរមុខងារក្នុងវិស័យធនធានទឹកវិញ នៅក្នុងសិក្ខាសាលានៃការតាក់តែងកម្មវិធីជាតិ ក្រសួងបានលើកយកតែមុខងារពីរគត់សម្រាប់ពិចារណាពីការផ្ទេរក្នុងរយៈពេល ៥ - ១០ឆ្នាំខាងមុខ៖ (១) ការជួសជុល និងថែទាំសំណង់ធារាសាស្ត្រខ្នាតតូច និង (២) ការសម្របសម្រួល និងគាំទ្រដល់ការបង្កើតក្រុមកសិករប្រើប្រាស់ទឹក ។ តាមរបកគំហើញរបស់ PER ខាងលើ យើងអាចសន្និដ្ឋានបានថា បើទោះជាមុខងារទាំងពីរត្រូវបានផ្ទេរមែន ក៏មិននាំឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរច្រើនដែរ លុះត្រាណាមានការបង្កើនថវិកាសម្រាប់ចំណាយលើការថែទាំ និងជួសជុល ។

ចំនុចមួយទៀត គឺគោលនយោបាយទាំងក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងធនធានទឹក បានលើកកម្ពស់ដល់តួនាទី និងការចូលរួមរបស់សហគមន៍មូលដ្ឋាន ។ សហគមន៍ទាំងនេះ រួមមាន ក្រុមកសិករប្រើប្រាស់ទឹក និងក្រុមជួយខ្លួនឯងដែលជួយគ្នាលើការងារដាំដុះ និងចិញ្ចឹមសត្វ (ផ្នែកទី ៥ ខាងលើ) ។ ការសិក្សាកន្លងមករកឃើញថា នៅតាមជនបទ ក្រុមសហគមន៍ទាំងនេះ បានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់នៅក្នុងការអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋាន ប៉ុន្តែពួកគេហាក់នៅមិនទាន់ធ្វើការសហការឱ្យបានទៀងទាត់ជាមួយនឹងអាជ្ញាធររបស់រដ្ឋនៅឡើយ ។ ការសិក្សាកន្លងមកក៏បានឱ្យដឹងដែរថា ដើម្បីធ្វើឱ្យក្រុមទាំងនេះអាចមានលទ្ធភាព និងមាននិរន្តរភាពជាងមុន រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវផ្តល់ការគាំទ្រ និងត្រូវមានការចែងច្បាស់លាស់ពីសិទ្ធិអំណាច និងទំនាក់ទំនងផ្លូវការរវាងរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ និងក្រុមសហគមន៍ទាំងនេះ (Ngin 2010; So, Ratner et al. 2010) ។

៥.៣. តួនាទីរបស់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងការអនុវត្តគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍

ដើម្បីសម្របតាមក្របខ័ណ្ឌនៃកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ បានចាប់ផ្តើមធ្វើការសម្រួលរបៀបរបបក្នុងការផ្តល់ជំនួយហិរញ្ញវត្ថុ និងជំនួយបច្ចេកទេសរបស់ខ្លួន ។ ឧទាហរណ៍ ថ្មីៗនេះភ្នាក់ងារដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ចំនួន ១៥ បានចាប់ផ្តើមធ្វើផែនការរួមគ្នាមួយ សំដៅគាំទ្រដល់ការងារវិមជ្ឈការរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ទាំងនេះ បានផ្តុំគ្នាជា ៤ក្រុម ។ ក្រុមនីមួយៗផ្តោតលើទិដ្ឋភាពផ្សេងគ្នានៃកំណែទម្រង់ (Niazi and Lamont forthcoming)៖

១. ក្រុមសហគមន៍អឺរ៉ុប ផ្តោតលើទិដ្ឋភាពនៃការលើកកម្ពស់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ គណនេយ្យភាព សម្លេង និងការចូលរួមរបស់ប្រជាជន ។
២. ក្រុម UNDP ផ្តោតលើគោលនយោបាយទូទៅ និងធ្វើការយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយ គ.ជ.អ.ប ។
៣. ក្រុមធនាគារពិភពលោក ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី UNCDF, GTZ, Unicef ផ្តោតលើការងារវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ។
៤. ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ផ្សេងទៀត ដូចជា JICA, Danida និង AusAid បានធ្វើការក្នុងរូបភាពជាគម្រោងដាច់ដោយឡែក និងផ្តល់ជាជំនួយទៅលើទិដ្ឋភាពជាក់លាក់ខ្លះ នៅក្នុងគោលនយោបាយវិមជ្ឈការទូទៅ ។

ទាក់ទងនឹងវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ធនាគារពិភពលោក ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី និង UNCDF បានដើរតួនាទីគាំទ្រយ៉ាងសំខាន់ ហើយបានយល់ស្របគ្នាថា ពួកគេនឹងធ្វើការឲ្យបានជិតស្និទ្ធជាមួយគ្នា បើទោះជាផែនការសកម្មភាពលម្អិតរបស់ពួកគេ នៅមិនទាន់បានបន្សុីគ្នានៅឡើយក៏ដោយ ។ គួរកត់សំគាល់ថា ធនាគារពិភពលោក និងធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី មានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ ព្រោះស្ថាប័នទាំងពីរនេះ ក៏បានជួយគាំទ្រយ៉ាងច្រើនដល់កម្មវិធីកំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ដូច្នេះអាចដើរតួដោយផ្ទាល់ក្នុងការសម្របសម្រួលកំណែទម្រង់ទាំងពីរ ។ UNCDF បានគាំទ្រដល់ការតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់របបហិរញ្ញវត្ថុ និងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ក្នុងពេលដែល GTZ និង Unicef បានចាប់ផ្តើមរៀបចំជាឯកសារជំនួយស្មារតីមួយចំនួនសម្រាប់ការពិភាក្សាអំពីការផ្ទេរមុខងារ ។

បញ្ហាប្រឈមមួយ គឺការកែប្រែជាបណ្តើរៗពីការធ្វើការតាមគម្រោងដាច់ដោយឡែក មកជាការគាំទ្រសមាសធាតុជាក់លាក់របស់កំណែទម្រង់ ។ នៅពេលធ្វើវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ការអនុវត្តគម្រោងរបស់ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍នឹងមានការផ្លាស់ប្តូរ ។ ឧទាហរណ៍ ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ីបានវិភាគលើគម្រោងទាំងឡាយរបស់ខ្លួនសម្រាប់រយៈពេល ២០០៩-២០១២ ហើយបានធ្វើចំណាត់ថ្នាក់គម្រោងទៅតាមកម្រិតមុខងាររបស់វា៖ (១) កម្រិតថ្នាក់ជាតិ (២) កម្រិតថ្នាក់ក្រោមជាតិ និង (៣) កម្រិតថ្នាក់តំបន់ និង (៤) កម្រិតថ្នាក់ជាតិលាយជាមួយនឹងថ្នាក់ក្រោមជាតិ (Niazi and Lamont forthcoming) ។

ដើម្បីធ្វើចំណាត់ថ្នាក់នេះ ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ីបានប្រើគោលការណ៍មួយចំនួន ដូចជា គោលការណ៍បង្អិតអ្នកផ្តល់សេវាទៅជិតនឹងអ្នកប្រើប្រាស់ គោលការណ៍វិមាត្រសេដ្ឋកិច្ច គោលការណ៍សមភាព ។ល។ គេបានរកឃើញថា ២៣% នៃមុខងារដែលស្ថិតក្នុងគម្រោងទាំងនោះ អាចចាត់ក្រោម "កម្រិតថ្នាក់ជាតិ" និងប្រមាណ ៧៧% ទៀតអាចចាត់ចូលក្នុង "កម្រិតថ្នាក់ជាតិលាយជាមួយនឹងថ្នាក់ក្រោមជាតិ" ។ ឈរលើបេកគំហើញនេះ ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី នឹងត្រូវធ្វើការសម្រេចចិត្តថាតើគម្រោង និងសកម្មភាពណាដែលខ្លួននៅបន្តធ្វើការជាមួយដៃគូជាស្ថាប័នថ្នាក់ជាតិ និងគម្រោង និងសកម្មភាពណា ដែលត្រូវប្តូរទៅធ្វើការជាមួយថ្នាក់ក្រោមជាតិ (ជាពិសេសថ្នាក់ស្រុក) ។

ការផ្លាស់ប្តូរពីការងារក្នុងរូបភាពជាគម្រោង មកជាការធ្វើការតាមកម្មវិធី គឺជាកត្តាសំខាន់ ។ ជាទូទៅ បើធ្វើការតាមគម្រោង ភាគច្រើនវាមានរយៈពេលកំណត់ និងខ្វះនិរន្តរភាព ព្រោះពេលគម្រោងចប់ អ្វីៗច្រើនចប់តាមគម្រោងដែរ ។ លក្ខណៈនេះ ខុសពីមុខងារ ដែលសំដៅធានាឱ្យមាននិរន្តរភាពនៅក្នុងការផ្តល់សេវាប្រកបដោយគណនេយ្យភាព ។ ការផ្លាស់ប្តូរពីការងារតាមគម្រោង មកជាការគាំទ្រដល់មុខងារជាក់លាក់ នឹងត្រូវការពេលយូរ ប៉ុន្តែចាំបាច់ត្រូវតែធ្វើ ។

ដោយសារប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងរបស់រដ្ឋាភិបាលនៅទន់ខ្សោយ ឯកំណែទម្រង់ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈនៅបន្តធ្វើ យើងរំពឹងថា ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍នឹងត្រូវបន្តអនុវត្តប្រើអង្គភាពគ្រប់គ្រងគម្រោង និងបន្តបង្វែរ និងគ្រប់គ្រងជំនួយរបស់គេ តាមប្រព័ន្ធមួយផ្សេង

ក្រៅពីប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុរបស់រដ្ឋ ។ ហេតុនេះហើយ នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃផែនការ ៣ឆ្នាំរបស់ គ.ជ.អ.ប គេនៅតែរំពឹងថា ហិរញ្ញប្បទានតាមគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ នឹងត្រូវយកមកប្រើសម្រាប់កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍មូលធន ដែលទាក់ទងនឹងមុខងារត្រូវផ្ទេរទៅឱ្យថ្នាក់ក្រោមជាតិ (សូមមើលតារាង ៣ ខាងដើម) ។

៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ជាសេចក្តីសន្និដ្ឋាន អត្ថបទនេះសូមគូសបញ្ជាក់ចំណុចសំខាន់ៗមួយចំនួនទាក់ទងនឹងវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុនៅកម្ពុជា៖

ទី១ ដើម្បីសម្រេចបាននូវការអភិវឌ្ឍតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុនៅជំហានខាងមុខ ត្រូវផ្តោតទាំងលើការកសាងស្ថាប័ន (ពោលគឺកសាងរចនាសម្ព័ន្ធ និងនីតិវិធីពាក់ព័ន្ធ) និងទាំងលើការលើកកម្ពស់ការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ។ ចំណុចនេះមានន័យថា ការងារកំណែទម្រង់នៅជំហានបន្ទាប់ត្រូវសំដៅ (១) បង្កើត និងពង្រឹងធាតុសំខាន់នៃវិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ ដូចបានលើកឡើងខាងលើ និង (២) ភ្ជាប់ និងសម្របសម្រួលរវាងកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ និងការងារផ្តល់សេវាតាមវិស័យ ។ ចំណុចទីពីរនេះសំខាន់ណាស់ ហើយមិនទាន់មានការយកចិត្តទុកដាក់គ្រប់គ្រាន់នៅឡើយក្នុងរយៈកាលកន្លងមក ។

ទី២ ជំហានបន្ទាប់នៃកំណែទម្រង់ ត្រូវតែមានលក្ខណៈគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ និងមានការសម្របសម្រួលខ្ពស់ទាំងនៅកម្រិតគោលនយោបាយ កម្រិតនៃការអនុវត្ត និងកម្រិតនៃកម្មវិធីកំណែទម្រង់ ។

ទី៣ ភាពគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ មិនមែនមានន័យថា រដ្ឋាភិបាលត្រូវចាត់ចែងគ្រប់ទិដ្ឋភាពនៃកំណែទម្រង់ក្នុងពេលតែមួយនោះទេ ។ ការធ្វើបែបនេះ អាចនាំឱ្យហួសលទ្ធភាពដែលមានបច្ចុប្បន្ន និងផ្ទុយពីគោលការណ៍ រៀនបណ្តើរ ធ្វើបណ្តើររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។ ផ្ទុយទៅវិញ ភាពគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ មានន័យថា ត្រូវមានជាចក្ខុវិស័យច្បាស់លាស់សម្រាប់រយៈពេលវែង និងមធ្យម និងការរំពឹងទុកឱ្យបានត្រឹមត្រូវពីបញ្ហាប្រឈមដែលអាចកើតមាន និងរកដំណោះស្រាយសម្រាប់បញ្ហាទាំងនោះជាជំហានៗប្រកបដោយយុទ្ធសាស្ត្រ ។

ទី៤ ការភ្ជាប់រវាងកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុ និងការងារផ្តល់សេវាតាមវិស័យ គឺជាបញ្ហាប្រឈមធំមួយ ។ ទី១ ដោយសារក្រសួងតាមវិស័យនីមួយៗ ភាគច្រើនមិនទាន់បានគិតគូរឲ្យដិតដល់អំពីការងារវិមជ្ឈការទេ ដែលនាំឱ្យមានកង្វះខាតការសម្របសម្រួល ទាំងក្នុងកម្រិតគោលនយោបាយ និងកម្រិតនៃការអនុវត្ត ។ ទី២ ដោយសារកង្វះការសម្របសម្រួលរវាងគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ដែលគាំទ្រដល់ការងារវិមជ្ឈការ និងគម្រោងដែលដំណើរតាមវិស័យ ។ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានេះ ក្រសួងមហាផ្ទៃ និងក្រសួងជំនាញ តាមរយៈ គ.ជ.អ.ប ត្រូវសហការណ៍ជាមួយគ្នាឱ្យបានច្រើន ជៀសវាងការភ័ន្តច្រឡំថា កំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ គឺជាដែនសមត្ថកិច្ចរបស់ក្រសួងមហាផ្ទៃតែមួយ តែជាកម្មវិធីកំណែទម្រង់របស់រដ្ឋទាំងមូល ។ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ក៏ត្រូវចូលរួមសហការផងដែរ ។

ទី៥ អត្ថបទនេះមានទាំងសុទិដ្ឋិនិយមផង និងទុទិដ្ឋិនិយមផង ចំពោះអនាគតនៃកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការហិរញ្ញវត្ថុនៅកម្ពុជា ។ ម្យ៉ាង យើងមើលឃើញថា បទពិសោធន៍នៃការអនុវត្តកំណែទម្រង់កន្លងមក បានផ្តល់ជាការសង្ឃឹមយ៉ាងរឹងមាំថា រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងបន្តការធ្វើបណ្តើរ រៀនបណ្តើររបស់ខ្លួន ដើម្បីជម្នះលើបញ្ហាប្រឈមទាំងឡាយដែលអាចកើតមានឡើង ។ ម្យ៉ាងទៀត បើយើងក្រឡេកមើលខ្លឹមសារលម្អិតនៃកំណែទម្រង់ដែលបានធ្វើ យើងឃើញថា កំណែទម្រង់នៅថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់កន្លងមកមានពាក់ព័ន្ធតិចតួចណាស់នឹងការងារជាមូលដ្ឋានមួយចំនួនដែលត្រូវអនុវត្តនៅដំណាក់កាលបន្ទាប់ ដូចជា ការពិនិត្យមុខងារ ការផ្ទេរមុខងារ និងការផ្ទេរធនធានជាដើម ។ នៅពេលចាប់ផ្តើមធ្វើការងារទាំងនេះ កំណែទម្រង់វិមជ្ឈការនឹងជៀសមិនផុតពីការជំទាស់ពីសំណាក់ស្ថាប័នថ្នាក់ជាតិមួយចំនួន ដែលមិនមានចេតនាព្រលែងសិទ្ធិអំណាច និងធនធានរបស់ខ្លួនឱ្យទៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ ។ បញ្ហាប្រឈមទាំងនេះ គឺជាការសាកល្បងមួយទៅលើឆន្ទៈនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនៅក្នុងការងារវិមជ្ឈការ និងការលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យនៅមូលដ្ឋាន ។

ឯកសារយោង

Bahl, R. (1999), *Implementation rules for fiscal decentralization* (Athens: Georgia State University)

Bahl, R. (2000), *Intergovernmental transfers in developing and transition countries: Principles and practice* (Washington, DC: World Bank)

Bahl, R. (2009), "Promise and reality of fiscal decentralization", in S. Ichimura & R. Bahl (eds.) *Decentralization policies in Asian development* (Singapore: World Scientific Publishing Company)

Bahl, R. & P. Smoke (eds.) (2003), *Restructuring local government finance in developing countries: Lessons from South Africa* (Cheltenham: Edward Elgar Publishing)

Bartholomew, A. & M. Betley (2004), *Deconcentration: Provincial Budget Operations* (Phnom Penh: Seila Task Force)

Blunt, P. & M. Turner (2005), "Decentralization, democracy and development in post-conflict society: commune councils in Cambodia", *Public Administration and Development,* 25, pp. 75–87

Blunt, P. & M. Turner (2007), "Decentralization, deconcentration and poverty reduction in the Asia Pacific", in G.S. Cheema & D.A. Rondinelli (eds.), *Decentralizing governance: Emerging concepts and practices* (Washington, DC: Brookings Institution Press)

Boex, J. (2009), "Moving forward with the development of a national fiscal decentralization policy framework in Cambodia", final Draft (Cambodia: MEF)

Chandler, D. (2008), *A history of Cambodia* (Boulder: Westview Press)

Cambodian People's Party (2008), "Forty-two policy points for the implementation of the CPP policy platforms for the development of communes/*sangkat* 2007–12" (Phnom Penh: CPP)

Dom, C. (2008), *Commune/sangkat budget execution study* (Phnom Penh: NCDD)

Eaton, K., K. Kaiser, & P. Smoke (2010), *The political economy of decentralization reforms: Implications for aid effectiveness* (Washington, DC: World Bank)

Economic Institute of Cambodia (2006), *Local public services: Performance and unofficial fees* (Phnom Penh: EIC)

Ferrazzi, G. (2001), *Assignment of functions for Cambodian communes: A preliminary framework* (Phnom Penh: GTZ and RGC)

Flam, S. (2008), *Functional review in Cambodia: A proposed process for discussion* (Phnom Penh: GTZ)

GTZ (2009), "Functional assignment in multi-level government: A technical paper", Volume I: Conceptual foundation of functional assignment (Phnom Penh: GTZ)

IMF (2004), *Rebuilding fiscal institutions in post-conflict countries* (Washington, DC: IMF)

Keat, C. (2009), *Speech at the 2010 National Workshop of the Annual Work Plan and Budget of the NCDD (6-7 October, 2009)* (Phnom Penh: NCDD)

Malena, C. & K. Chhim (2009), *Linking citizens and the state: An assessment of civil society's contribution to good governance in Cambodia* (Washington, DC: World Bank)

Manor, J. (1999), *The political economy of democratic decentralization* (Washington, DC: World Bank)

Meerkerk, D., S. Hean & S. Lanjouw (2008), *Survey of citizen and councilor perceptions of commune councils* (Phnom Penh: PACT and USAID)

Ministry of Agriculture, Forestry and Fishery (MAFF) and Ministry of Water Resource & Meteorology (MOWRAM) (2007), *Strategy for agriculture and water (2006-10)* (Phnom Penh: TWG on Agriculture and Water).

Ministry of Education, Youth and Sport (2005a), *Education Strategic Plan (ESP) 2006–2010* (Phnom Penh: RGC)

Ministry of Education, Youth and Sport (2005b), *Education Sector Support Program (ESSP) 2006–2010* (Phnom Penh: RGC)

Ministry of Health (2008), *Health Sector Strategic Plan 2 (HSP2)* (Phnom Penh: MoH)

National Committee for Democratic Development (2008), *Prakas No. 68, dated 8 September 2008, on the new structure of the PRDC/ExCom* (Phnom Penh: NCDD)

National Committee for Democratic Development (2010a), *Outline of the first 3 years (2011–2013) implementation plan of NP-SNDD* (Phnom Penh: NCDD)

National Committee for Democratic Development (2010b), *An analysis of the Commune Development Planning Data Base* (Phnom Penh: NCDD)

National Committee for Democratic Development (2010c), *Three-Year Implementation Plan of the National Program on Sub-national Democratic Development (2011–2013)* (Phnom Penh: NCDD)

Ngin, C. (2010), *Farmers' Associations in Cambodia: Internal functions and external relations* (Phnom Penh: Regional Centre for Social Science and Sustainable Development)

Niazi, T. & J. Lamont (forthcoming), *De-concentration and decentralization reforms in Cambodia: Recommendations for an Institutional Framework* (Phnom Penh: ADB)

Öjendal, J. & S. Kim (2008), *A background study on the district office's role and potential facing the decentralization and deconcentration reforms* (Göteborg & Phnom Penh: SIDA)

Oosterom, M. (2009), *Fragility at the local level: Challenges to building local state-citizen relations in fragile settings,* working paper prepared for workshop on Local Governance in Fragile Settings: Strengthening Local Governments, Civic Action or Both, the Hague)

Pak, K. (2009a), *Mapping budget information in education* (Phnom Penh: NGO Forum on Cambodia)

Pak, K. (2009b), *Mapping budget information in health* (Phnom Penh: NGO Forum on Cambodia)

Pak, K. (2010), "Assessment of actual and potential commune and *sangkat* council functions", unpublished field report (Phnom Penh: National League of the Communes/*Sangkats* and GTZ Cambodia)

Pak, K. (forthcoming), "A dominant party in a weak state: How the ruling party in Cambodia manages to become and stay dominant in power", PhD dissertation (Australian National University)

Pak, K. & D. Craig (2008), *Accountability and public expenditure management in decentralised Cambodia,* Working Paper 38, (Phnom Penh: CDRI)

Project to Support Democratic Development through Decentralization and Deconcentration (2009), *2009 Annual Workplan and Budget* (Phnom Penh: PSDD)

Romeo, L. (2003), "The role of external assistance in supporting decentralization reform", *Public Administration and Development,* 23, pp: 89–96

Rondinelli, D. A. (2007), "Parallel and partnership approaches in decentralized governance: Experiences in weak states", in G.S. Cheema & D.A. Rondinelli (eds.), *Decentralizing governance: Emerging concepts and practices* (Washington, DC: Brookings Institution Press)

Royal Government of Cambodia (1993), *Law on public financial system* (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (1994), *Sub-decree on provincial administration* (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (1998), "Royal decree on provincial/municipal budget and durable assets regime" (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (2001), *Law on Management and Administration of Communes/Sangkat* (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (2002), *Budget Law for 2002* (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (2005), *Strategic Framework for Decentralization and Deconcentration Reforms* (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (2007), *Budget Law for 2008* (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (2008a), *Budget Law for 2009* (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (2008b), *The Cambodia aid effectiveness report: 2008* (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (2008c), *Mid-term review 2008 on National Strategic Development Plan* (NSDP) (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (2008d), *Public Financial Management Reform Programme Stage 2: Building on improved budget credibility toward achieving better financial accountability* (Phnom Penh: RGC and the World Bank.)

Royal Government of Cambodia (2008e), "Royal Decree on the Establishment of the National Committee for Democratic Development" (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (2008f), *Law on public financial system* (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (2008g), *Law on Administrative Management of the Capital, Provinces, Municipalities, Districts and Khans* (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (2009), *Public Investment Programme: 3 Year Rolling 2010–2012* (Phnom Penh: Ministry of Planning)

Royal Government of Cambodia (2010a), *National Program for Sub-National Democratic Development (NP-SNDD) 2010–2019* (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (2010b), *Aid effectiveness report* (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (2010c), *National Program for Sub-National Democratic Development (NP-SNDD) 2010–2019* (Phnom Penh: RGC)

Royal Government of Cambodia (2010d), "Sub-decree (no. 93) on resources transfer from national budget to Commune-*Sangkat* Fund" (Phnom Penh: RGC)

Rudengren, J. & J. Öjendal (2002), *Learning by doing: an analysis of the Seila experience in Cambodia* (Stockholm: SIDA)

Rusten, C., S. Kim, N. Eng & K, Pak (2004), *The challenges of decentralization design in Cambodia* (Phnom Penh: CDRI)

Smoke, P. (2001), *Fiscal decentralization in developing countries: A review of current concepts and practice* (New York: United Nations Research Institute for Social Development)

Smoke, P. (2007), "Fiscal decentralization and intergovernmental relations: Navigating a viable path to reform", in G.S. Cheema & D.A. Rondinelli (eds.), *Decentralizing governance: Emerging concepts and practices* (Washington D.C: Brookings Institution Press)

Smoke, P., and M.S. Winters (2011), *Donor program harmonization, aid effectiveness and decentralized governance: Local Governance & Decentralization* (Bonn, Germany: Development Partners Working Group on Local Governance and Decentralisation)

So, S., & B. Ratner, (2010), *Conflict and collective action in Tonle Sap fisheries: Adapting institutions to support community livelihoods* (Phnom Penh: CDRI)

SEILA Task Force (2008), *Seila program,* Volume I: Design, implementation and management (Phnom Penh: STF)

Taliercio, R. (2008), *Unlocking capacity and debunking political will: Cambodia's public financial management reforms, 2002–2007* (Bangkok: Asia Pacific Governance Institute)

United Nations Capital Development Fund (2005), *Delivering goods and local government* (New York: UNCDF)

United Nations Capital Development Fund (2010), *Local development outlook: Cambodia* (Phnom Penh: UNCDF)

VBNK & Results-based management group (RBMG) (2010), *Phase two evaluation of the Paris Declaration: Technical volume: Cambodia country study report* (Phnom Penh: VBNK)

World Bank (1998), *The Assignment of Revenues and Expenditures in Intergovernmental Fiscal Relations* (Washington, DC: World Bank)

World Bank (2005), *PETS in education* (Washington, DC: World Bank)

World Bank (2010), *Project appraisal document (PAD) for livelihood enhancement and association of the poor project* (Phnom Penh: World Bank)

World Bank (forthcoming), *PER in agriculture, irrigation and rural development* (Phnom Penh: World Bank)

World Bank & Asian Development Bank (2003), *Enhancing service delivery through improved resource allocation and institutional reform—integrated fiduciary assessment and public expenditure review (IFAPER)* (Phnom Penh: World Bank)

បញ្ជីឯកសារពិភាក្សារបស់វិទ្យាស្ថាន CDRI

១៨. Martin Godfrey, សូ-សុវណ្ណារិទ្ធ ទេព-សាវ៉ាវី ប៉ុន-ដូរីណា Claude-Katz, Sarthi-Acharya, ស៊ីសុវត្ថិ-ឌួង-ចាន់តូ និងហ៊ីង ថូរ៉ាក់ស៊ី (តុលា ២០០១) *ការសិក្សាអំពីទីផ្សារពលកម្មនៅកម្ពុជា៖ ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ការលូតលាស់ និងការកែតម្រូវចំពោះវិបត្តិ* (ឯកសារពិភាក្សា លេខ១៨) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៨.០០០រៀល ។

១៩. ច័ន្ទ-សុផល ទេព-សាវ៉ាវី និង Sarthi Acharya, (ធ្នូ ២០០១) *ការកាន់កាប់ដីនៅកម្ពុជា៖ ការវិភាគលើទិន្នន័យចុងក្រោយ* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ១៩) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ៨.០០០រៀល ។

២០. សូ-សុវណ្ណារិទ្ធ រៀល-សុភាព អ៊ុច-ឧទេយ្យ ស៊ី-រត្ន័មុនី, Brett Ballard និង Sarthi Acharya (មីនា ២០០២) *ការវាយតម្លៃសង្គមពាក់ព័ន្ធនឹងដីធ្លីនៅកម្ពុជា* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ២០) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៨.០០០រៀល ។

២១. Bhargavi Ramamurthy ស៊ុក-បូរ័ក្ស, Per Ronnås និង សុក-ហាច (មីនា ២០០២) ប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៩-២០០០៖ *ការផ្តោតលើបញ្ហាដីធ្លី កំលាំងពលកម្ម និងការចិញ្ចឹមជីវិត នៅជនបទ* (ឯកសារពិភាក្សា លេខ ២១) តម្លៃ ៨.០០០រៀល ។

២២. ច័ន្ទ-សុផល និង Sarthi Acharya (កក្កដា ២០០២) *ការលក់ដូរដីធ្លីនៅកម្ពុជា៖ ការវិភាគទិន្នន័យនៃការផ្ទេរ និងការលក់ដូរដីធ្លី* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ២២) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៨.០០០រៀល ។

២៣. Bruce McKenney និង ព្រុំ-តុលា (កញ្ញា ២០០២) *ធនធានធម្មជាតិ និងជីវភាពនៅតាម ជនបទក្នុងប្រទេសកម្ពុជា៖ ការវាយតម្លៃជាមូលដ្ឋាន* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ២៣) ជាភាសា ខ្មែរ តម្លៃ ១០.០០០រៀល ជាអង់គ្លេស តម្លៃ ១០.០០ដុល្លារ ។

២៤. ច័ន្ទ-សុផល គីម-សេតារា និង Sarthi Acharya (ធ្នូ ២០០២) *ដីធ្លី ជីវភាពជនបទ និងសន្តិសុខស្បៀងនៅកម្ពុជា៖ ទស្សនៈបានពីអង្កេតតាមមូលដ្ឋាន* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ២៤) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៦.០០០រៀល ជាអង់គ្លេស តម្លៃ ៧.០០ដុល្លារ ។

២៥. ច័ន្ទ-សុផល និង Sarthi Acharya (ធ្នូ ២០០២) *បញ្ហាប្រឈមចំពោះការចិញ្ចឹមជីវិតនៅ ជនបទ៖ ការសិក្សាលើភូមិចំនួន ៩ នៅកម្ពុជា* (ឯកសារពិភាក្សា លេខ២៥) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៨.០០០រៀល ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ១០.០០ដុល្លារ ។

២៦. Sarthi Acharya គីម-សេតារា ចាប-សុថារិទ្ធ និង មាច-យ៉ាឌី (កញ្ញា ២០០៣) *ការងារក្រៅកសិដ្ឋាន និងការងារមិនមែនកសិកម្ម៖ ទស្សនៈស្តីពីការបង្កើតការងារនៅកម្ពុជា* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ២៦) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៧.០០០រៀល ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ៥,០០ដុល្លារ ។

២៧. យឹម-ជា និង Bruce McKenney (ធ្នូ ២០០៣) *ការនាំចេញត្រីពីបឹងទន្លេសាបទៅប្រទេសថៃ៖ ការវិភាគលើការរាំងស្ទះពាណិជ្ជកម្ម អភិបាលកិច្ច និងបរិយាកាសសម្រាប់ការលូតលាស់* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ២៧) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៧.០០០រៀល ជាភាសាអង់គ្លេស ១០,០០ដុល្លារ ។

២៨. ព្រុំ-តុលា និង Bruce McKenney (ធ្នូ ២០០៣) *ការធ្វើពាណិជ្ជកម្មផលព្រៃឈើនៅកម្ពុជា៖ ការប្រឈម ការគំរាមកំហែង និងឱកាសសម្រាប់ពាណិជ្ជកម្មជ័រទឹក* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ២៨) ជាភាសាខ្មែរ ៧.០០០រៀល ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ១០,០០ដុល្លារ ។

២៩. យឹម-ជា និង Bruce McKenney (វិច្ឆិកា ២០០៣) *ពាណិជ្ជកម្មត្រីក្នុងស្រុក៖ ករណីសិក្សានៃម៉ាឃីទីងត្រីពីបឹងទន្លេសាបទៅក្រុងភ្នំពេញ* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ២៩) ជាភាសាខ្មែរ ៥.០០០រៀល ជាភាសាអង់គ្លេស ៥,០០ដុល្លារ ។

៣០. Caroline Hughes និង គីម-សេតារា (មិថុនា ២០០៤) *ការវិវត្តន៍នៃដំណើរការប្រជាធិបតេយ្យ និងការគ្រប់គ្រងទំនាស់នៅកម្ពុជា៖ ការសិក្សាប្រៀបធៀបការបោះឆ្នោតបីលើកនៅកម្ពុជា* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ៣០) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ១០.០០០រៀល ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ១៣,៥០ដុល្លារ ។

៣១. Robert Oberndorf (កក្កដា ២០០៤) *សុខដុមនីយកម្មច្បាប់ទាក់ទងនឹងដំណើរការវិមជ្ឈការនៅកម្ពុជា* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ៣១) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៥.០០០រៀល ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ៦,៥០ដុល្លារ ។

៣២. K. A. S. Murshid និង ទួត-សុខផល្លី (ឧសភា ២០០៥) *សេដ្ឋកិច្ចឆ្លងកាត់ព្រំដែនរបស់ ប្រទេសកម្ពុជា៖ ការសិក្សាជំហានដំបូង* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ៣២) ជាភាសាខ្មែរ ៨.០០០រៀល ជាភាសាអង់គ្លេស ៥,០០ដុល្លារ ។

៣៣. Hansen, Kasper K. និង គុប-នេត (ធ្នូ ២០០៦) *Natural Forest Benefits and Economic Analysis of Natural Forest Conversion in Cambodia* (Working Paper No. 33) ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ៨.០០ដុល្លារ ។

៣៤. ប៉ក់-គីមជឿន ហ៊ីង-វុទ្ធី អេង-នេត្រា អាន-សុវត្ថា គឹម-សេតារា, Jenney Knowles និង David Craig (មីនា ២០០៧) *Accountability and Neo-patrimonialism in Cambodia: A Critical Literature Review* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ៣៤) ជាភាសាអង់គ្លេស ៦,០០ដុល្លារ ។

៣៥. គឹម-សេតារា និង Joakim Öjendal (ឧសភា ២០០៧) *Where Decentralisation Meets Democracy: Civil Society, Local Government, and Accountability in Cambodia* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ៣៥) ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ៤,០០ដុល្លារ ។

៣៦. លឹម-សុវណ្ណារា (វិច្ឆិកា ២០០៧) *Youth Migration and Urbanistion in Cambodia* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ៣៦) ជាភាសាខ្មែរ ៦.០០០រៀល ជាភាសាអង់គ្លេស ៣,៥០ដុល្លារ ។

៣៧. Chem Phalla *et al.* (May 2008), *Framing Research on Water Resources Management and Governance in Cambodia: A Literature Review* ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ៥,០០ដុល្លារ ។

៣៨. Pak Kimchoeun and David Craig, *Accountability and Public Expenditure Management in Decentralised Cambodia* (Working Paper No. 38) ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ៥,០០ដុល្លារ ។

៣៩. Horng Vuthy and David Craig, *Accountability and Planning in Decentralised Cambodia* (Working Paper No. 39) ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ៥,០០ដុល្លារ ។

៤០. Eng Netra and David Craig (forthcoming), *Accountability and Human Resource Management in Decentralised Cambodia* (Working Paper No. 40) ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ៥,០០ដុល្លារ ។

៤១. ហ៊ីង វុត្ថា និង Hossein Jalilian (មេសា ២០០៩) *ផលប៉ះពាល់នៃកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីអាស៊ាន-ចិន ចំពោះបរិស្ថាននៅតាមបណ្តាប្រទេសក្នុងមហាអនុតំបន់មេគង្គ (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ៤១)* ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៨.០០០រៀល ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ៣,០០ដុល្លារ ។

៤២. Thon Vimealea, Ou Sivhuoch, Eng Netra and Ly Tem (October 2009), *Leadership in Local Politics of Cambodia: A Study of Leaders in Three Communes of Three Provinces.*

៤៣. ហ៊ីង វុត្ថា និង បណ្ឌិត ធន់ វឌ្ឍនា (ធ្នូ ២០០៩) *ពាណិជ្ជកម្មកសិកម្មក្នុងមហាអនុតំបន់មេគង្គៈ ករណីដំឡូងឈើ និងកៅស៊ូ នៅកម្ពុជា* (ឯកសារពិភាក្សាលេខ ៤៣) ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៦.០០០រៀល ជាភាសាអង់គ្លេស ៣,០០ដុល្លារ ។

៤៤. ច័ន្ទ សុផល (ធ្នូ ២០០៩) *ផលប្រយោជន៍ និងចំណាយនៃទេសន្តរប្រវេសន៍កំលាំងពលកម្មក្នុងមហាអនុតំបន់មេគង្គៈ ករណីសិក្សានៅប្រទេសកម្ពុជា* ជាភាសាខ្មែរតម្លៃ ៨,០០០រៀល ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ៣.០០ដុល្លារ ។

៤៥. CDRI Publication (December 2009), *Costs and Benefits of Cross-country Labour Migration in the GMS: Synthesis of the Case Studies in Thailand, Cambodia, Laos and Vietnam* ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ១,៥០ដុល្លារ ។

៤៦. CDRI Publication (December 2009), *Agricultural Trade in the Greater Mekong Sub-region: Synthesis of the Case Studies on Cassava and Rubber Production and Trade in GMS Countries* ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ១,៥០ដុល្លារ ។

៤៧. Chea Chou (August 2010), *The Local Governance of Common Pool Resources: The Case of Irrigation Water in Cambodia* ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ២,៥០ដុល្លារ ។

៤៨. CDRI Publication (August 2010), *Empirical Evidence of Irrigation Management in the Tonle Sap Basin: Issues and Challenges* ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ២,៥០ដុល្លារ ។

៤៩. ចែម ផល្លា និង សុមេធ ប៉ារ៉ាឌី (ឧសភា ២០១១), *ការប្រើប្រាស់ចំណេះដឹងជលសាស្ត្រនៃអាងស្ទឹង និងការចូលរួមរបស់សហគមន៍ដើម្បីលើកកម្ពស់ការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តប្រកបដោយការចូលរួមស្តីពីការបែងចែកទឹកសម្រាប់ស្រោចស្រព* ជាភាសាអង់គ្លេស តម្លៃ ២,៥០ដុល្លារ ជាភាសាខ្មែរ តម្លៃ ៨.០០០រៀល ។

វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

☞ អគារលេខ 56 ផ្លូវ 315 ខ័ណ្ឌទួលគោក

✉ ប្រអប់សំបុត្រលេខ 622 ភ្នំពេញ កម្ពុជា

☏ (855-23) 881-384/881-701/881-916/883-603/012 867-278

🖶 (855-23) 880-734

អ៊ីមែល៖ cdri@cdri.org.kh

គេហទំព័រ៖ http://www.cdri.org.kh

តម្លៃ ៨.000 រ

9 789995 052423